



# KLOKA LISTAN

– för patienter och allmänhet

## 2011

Rekommenderade läkemedel  
vid vanliga sjukdomar

Stockholms läns läkemedelskommitté  
Stockholms läns landsting

## INNEHÅLL

Allergi	11
Andningsvägar	13
Barn och läkemedel	18
Benskörhet – osteoporos	20
Blodbrist – anemi	21
Endokrinologi inklusive diabetes	22
Graviditet, amning och läkemedel	24
Gynekologi	25
Hjärta och kärl	30
Hud	37
Infektioner	41
Mage och tarm	43
Nervsystemet	47
Njursjukdomar	50
Psykiatri	51
Smärta	53
Urologi	58
Äldre och läkemedel	60
Ögon	64
Öron	65

Så här läser du Kloka Listan	8
Miljöeffekter av läkemedel	66
Stockholms läns läkemedelskommitté	68
Register för substanser och preparat	72
Register för rubriker och sökord	84
Min läkemedelslista	92

## Öka din kunskap om läkemedel med Kloka Listan

Varje år ges en ny version av Kloka Listan ut med läkemedel som rekommenderas vid vanliga sjukdomar. Kloka Listan innehåller läkemedel som är noggrant utvalda. De är beprövade, säkra, effektiva och prisvärda. Därför rekommenderas läkare och sjuksköterskor att förskriva läkemedel som finns i Kloka Listan.



## Stockholms läns läkemedelskommitté gör urvalet

Stockholms läns läkemedelskommitté består av erfarna och kunniga sjukhusläkare, primärvårdsläkare, kliniska farmakologer, sjuksköterskor och apotekare verksamma i Stockholm. Läkemedelskommittén är läkarnas rådgivare i läkemedelsfrågor.

Läkemedelskommittén bestämmer i samråd med 21 experter vilka läkemedel som ska stå i Kloka Listan. Valet av läkemedel är grundat på vetenskaplig dokumentation avseende effekt och säkerhet, beprövad erfarenhet och kostnadseffektivitet. Även könsaspekter beaktas. I de fall där miljöinformation finns tillgänglig vägs den in vid valet av läkemedel (se avsnittet Miljöeffekter av läkemedel sid 66).

## Läkemedelslista – gör din egen

Du kan använda Kloka Listan som din egen läkemedelslista. Längst bak i Kloka Listan kan du själv skriva upp namnen på dina läkemedel (se sid 92). Vid läkarbesök är det viktigt att du visar din läkemedelslista eller dina läkemedelsförpackningar och samråder

om din fortsatta behandling. Om du besöker olika läkare kan det hända att de skriver ut läkemedel med samma verksamma ämne men med olika handelsnamn. Därför är det bra om du har en egen lista över alla receptbelagda och receptfria läkemedel samt naturläkemedel och växtbaserade läkemedel som du använder.

## Ta läkemedlen på rätt sätt

Att veta varför och hur du ska ta dina läkemedel är viktigt för att läkemedlen ska ge bästa möjliga effekt. Följ alltid anvisningarna du har fått av din läkare. Tar du för liten dos av läkemedlet kan det hända att du inte får någon effekt alls. Tar du för hög dos kan du få biverkningar. Även om du känner dig frisk bör du inte avbryta eller ändra medicineringen i förtid.



Fråga alltid hur länge du ska ta dina läkemedel. Tala om hur du mår av läkemedlen, hur du tar dem och vad du tycker om din behandling. Berätta även för läkaren om du slutat ta dina läkemedel.

## Tala om dina önskemål – be om startförpackning

Tala om för din läkare eller för ditt apotek om du vill ha dina läkemedel i burk, tryckförpackning eller har några andra önskemål för användningen av dina läkemedel. När du börjar med ett nytt läkemedel vet du inte om du tål det eller om det ger rätt effekt. Be därför om att få börja med en liten förpackning. Det kan både spara pengar och skona miljön.

## Naturläkemedel

Naturläkemedel är mediciner där det verksamma ämnet kommer från naturen. För naturläkemedlen är kraven på effekt och säkerhet lägre än för andra läkemedel. De naturläkemedel som innehåller växter kommer enligt en ny lagstiftning successivt att klassas om till Traditionella växtbaserade läkemedel eller Växtbaserade läkemedel. Läkemedelsverket ställer lägre krav på dokumentationen vad gäller effekt och säkerhet för Traditionella växtbaserade än för Växtbaserade läkemedel. Naturläkemedel kommer fortsättningsvis att vara läkemedel vars verksamma del kommer från djur, en bakteriekultur, mineral, salt eller saltlösning. Naturläkemedel och Traditionella växtbaserade läkemedel är receptfria och till för lindriga besvär som inte behöver behandlas av läkare.

## Läkemedelsinteraktion – flera läkemedel samtidigt

Om du samtidigt tar flera receptbelagda och/eller receptfria läkemedel inklusive naturläkemedel och växtbaserade läkemedel, till exempel johannesört, kan de påverka varandra så att effekten ökar eller minskar. Det kallas interaktion.

Risken för att drabbas av en läkemedelsinteraktion ökar ju fler läkemedel du använder. Därför är det viktigt att du i samråd med din läkare kontinuerligt ser över din läkemedelsbehandling. Även vissa födoämnen kan påverka effekten av läkemedel, till exempel grapefrukt.



3

## Äldre och läkemedel

Många människor, framförallt äldre, använder flera olika läkemedel. Kroppen förändras när vi blir äldre och vi blir mer känsliga för läkemedel. Njurarna fungerar sämre och kroppen får då svårare att göra sig av med läkemedel. Därför behöver äldre ibland lägre doser av läkemedel. En del läkemedel kan ge ökad förvirring, trötthet och muskelsvaghet och bör undvikas av äldre. På sid 60 kan du läsa mer om vad Stockholms läns läkemedelskommitté skriver om äldre och läkemedel.



Foto: Mediamagasin/PhotoDisc

## Apoteken kan byta ut läkemedel

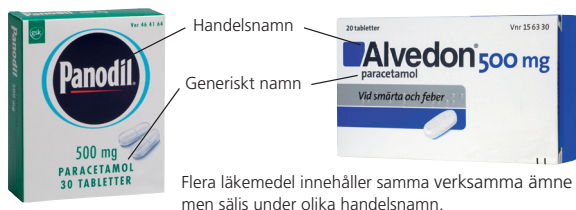
På apoteket händer det att du blir erbjuden ett annat läkemedel än det som läkaren skrivit på receptet. Det kallas generiskt utbyte och betyder att apoteken byter ut det läkemedel som står på ditt recept till ett annat läkemedel med samma verksamma ämne men med lägre pris.

När ett läkemedelsföretag forskar fram ett nytt läkemedel tar det patent på det verksamma ämnet. Företaget blir då ensam tillverkare på marknaden av just det läkemedlet. När patenttiden löpt ut får andra företag tillverka och sälja nya läkemedel med samma verksamma ämne. Dessa produkter kallas generiska läkemedel. Generiska läkemedel kan ha olika form, färg, smak och lukt eftersom de kan innehålla olika hjälpämnen. Det verksamma ämnet och den medicinska effekten i kroppen är dock densamma. Eftersom de inte är patentskyddade blir priset oftast lägre. Läkemedelsverket granskar alla generiska läkemedel och bara de som bedöms vara likvärdiga godkänns för utbyte.

Om du inte vill att apoteket byter ut det läkemedel som din läkare har forskrivit får du själv betala den extra kostnaden. I Kloka Listan har vi med en dubbelpil ⇔ markerat vilka läkemedel som apoteken kan komma att föreslå ett byte av.

4

Generiska läkemedel finns även bland de receptfria läkemedlen. Paracetamol är till exempel det generiska namnet för det aktiva ämnet i Alvedon, Pamol, Panodil och Reliv. Då du ska köpa ett receptfritt läkemedel är det därför bra om du läser på förpackningen vilket det verksamma ämnet är så att du inte tar flera läkemedel med samma verksamma ämne.



Flera läkemedel innehåller samma verksamma ämne men säljs under olika handelsnamn.

## Elektroniskt recept – e-recept

Istället för att skriva ett pappersrecept kan din läkare skriva ett e-recept som sedan skickas till apoteket. Du kan hämta ut dina läkemedel på vilket apotek som helst i Sverige. Om ditt läkemedel är slut och du ska köpa mer, men inte behöver träffa din läkare, kontaktar du läkaren per telefon eller via e-post. Läkaren skickar då ett e-recept och du hämtar ut läkemedlet på valfritt apotek. Du kan spara ditt recept elektroniskt på apoteket under hela receptets giltighetstid. Du går därefter till valfritt apotek när det är dags att hämta ut läkemedlet igen.

5

## Högekostnadsskydd för läkemedel

Högekostnadsskyddet är en statlig läkemedelssubvention som gäller för de flesta läkemedel som skrivs ut på recept. Den innebär att du under en tolv månadersperiod betalar högst 1800 kronor för dina läkemedel. Därefter får du frikort. Receptuttagen för alla barn under 18 år i en familj räknas ihop och ingår i ett gemensamt högekostnadsskydd. Recepten måste vara utfärdade i Sverige. Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket är den myndighet som beslutar vilka läkemedel som ska omfattas av högekostnadsskyddet – det vill säga vilka läkemedel som ska subventioneras av samhället.

Vissa läkemedel har begränsad subvention. Det betyder att läkemedlet endast ingår i läkemedelsförmånen för t ex ett visst användningsområde eller en viss patientgrupp.

## Läkemedelsförsäkringen

Om du skadats av ett läkemedel som sålts och lämnats ut i Sverige kan du i vissa fall få ersättning från läkemedelsförsäkringen. Det gäller exempelvis allvarliga biverkningar som man inte kunnat förutse. Skadan ska vara allvarligare än grundsjukdomen. Mer information om läkemedelsförsäkringen finns på [www.vardguiden.se](http://www.vardguiden.se).

## Frågor om läkemedel

Vänd dig till din läkare eller till ditt apotek. Du kan även få information genom hemsidorna:  
[www.vardguiden.se](http://www.vardguiden.se)  
[www.1177.se](http://www.1177.se)  
[www.lakemedelsverket.se](http://www.lakemedelsverket.se)  
[www.giftinformationscentralen.se](http://www.giftinformationscentralen.se)

6

## Vad tycker du om Kloka Listan?

Du är välkommen att kontakta Stockholms läns läkemedelskommitté genom Kristina Aggefors, tfn 08-737 32 24, fax 08-737 29 26 eller e-post Kristina.Aggefors@sl.se.



**Eva Andersén Karlsson**  
Docent, överläkare  
Ordförande  
Stockholms läns  
läkemedelskommitté



**Rolf Tryselius**  
Distriktsläkare  
Medicinsk redaktör för  
Kloka Listan – för patienter  
och allmänhet

7

## Så här läser du Kloka Listan

Kloka Listan innehåller läkemedel för olika sjukdomar. En del läkemedel är angivna som första-, andra- eller tredjehandsalternativ. De flesta patienter får bra effekt av det läkemedel som läkaren först ordinerat, men eftersom det finns skillnader i människors sätt att reagera på läkemedel, kan din läkare behöva välja ett andra eller tredje alternativt läkemedel.

⇔ Symbolen används i Kloka Listan för de läkemedel som apoteken kan komma att byta ut mot likvärdigt generiskt alternativ när de förskrivs på recept.

För att ett läkemedel ska få bytas på apotek ska det finnas upptaget i Läkemedelsverkets lista över utbytbara läkemedel; [www.lakemedelsverket.se](http://www.lakemedelsverket.se). Utbytbarhet gäller endast läkemedel inom läkemedelsförmånen; [www.tlv.se](http://www.tlv.se).

För generiskt utbytbara preparat rekommenderar Stockholms läns läkemedelskommitté principiellt enbart substansen. I Kloka Listan anges samtliga förekommande preparatnamn enligt ovanstående kriterier. Det betyder att en del preparat inte har angivits beroende på att de inte ingår i läkemedelsförmånen och därför inte får bytas ut på apotek.

När uppräkningsnamn avslutas med "Substansnamn ..." anger punkterna att företagsnamn är utelämnat och att generika finns från ett eller flera olika företag.

Det preparat som rekommenderas till sjukhusen anges först och i **fet stil**.

8

I vänster spalt står det generiska namnet, d v s det aktiva ämnet i läkemedlet.

**Allergi**

**Akuta allergiska reaktioner**

adrenalin	Adrenalin Mylan
adrenalin	Anapen
	Anapen Junior

Det är viktigt att få lära sig att använda och i samband med detta prova adrenalinpennan under överinseende av läkare eller allergi-sjuksköterska.

Betametason	Betapred
loratadin	Loratadin Hexal, Loratadin ... RF

Vid getingstick, bistic, huggormsbett och förgiftningar: Kontakta Giftinformationscentralen via tfn: 112 eller Vårdguiden tfn: 08-320 100

**Allergi**

**Allergisk snuva**

Vid långvariga besvär från näsa och bihålor är det bra med dagliga sköljningar av näshålan med koksaltlösning. Koksaltlösning kan du blanda själv genom att tillsätta 2 tsk koksalt till 1 liter vatten. Information om sköljhjälpmiddel kan fås på apotek. Allergisk snuva kan egenvårdsbehandlas i 3 månader.

Nasalt kortison är effektivare mot nästäppa än antihistaminer i tablettform.

**ANTIHISTAMIN**

cetirizin	Cetirizin Hexal, Cetirizin ... RF
loratadin	Loratadin Hexal, Loratadin ... RF

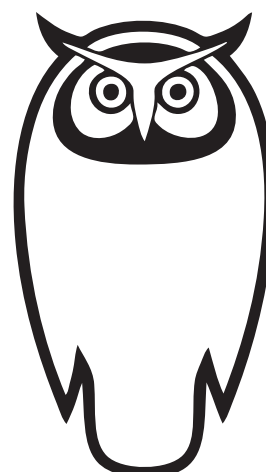
Allergiska besvär som rinnande och kliande näsa och ögon lindras av antihistamin. Effekten kommer inom en timme.

Cetirizin kan användas från 6 års ålder i egenvård. Clarityn (loratadin) är godkänt från 5 års ålder och vikt mer än 30 kg. De övriga loratadin-preparaten har åldersgränsen 12 år vid egenvård.

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel  
... Generika från olika företag  
RF Receptfri förpackning finns

⇔ Symbolen anger att apoteken kan byta till likvärdigt generiskt alternativ.

9



10

# Allergi

## Akuta allergiska reaktioner

<i>adrenalin</i>	<b>Adrenalin Mylan</b>
<i>adrenalin</i>	<b>Anapen</b> <b>Anapen Junior</b>

Det är viktigt att få lära sig att använda och i samband med detta prova adrenalinpennan under överinseende av läkare eller allergi-sjuksköterska.

<i>betametason</i>	<b>Betapred</b>
<i>loratadin</i>	⇔ <b>Loratadin Hexal, Loratadin ... RF</b>

Vid getingstick, bistick, huggormsbett och förgiftningar:  
Kontakta Giftinformationscentralen via tfn: 112 eller  
Vårdguiden tfn: 08-320 100

## Allergi

### Allergisk snuva

Vid långvariga besvär från näsa och bihålor är det bra med dagliga sköljningar av nashålan med koksaltlösning. Koksaltlösning kan du blanda själv genom att tillsätta 2 tsk koksalt till 1 liter vatten. Information om sköljhjälpmedel kan fås på apotek. Allergisk snuva kan egenvårdsbehandlas i 3 månader.

Nasalt kortison är effektivare mot nästäppa än antihistaminer i tablettform.

### ANTIISTAMIN

<i>cetirizin</i>	⇔ <b>Cetirizin Hexal, Cetirizin ... RF</b>
<i>loratadin</i>	⇔ <b>Loratadin Hexal, Loratadin ... RF</b>

Allergiska besvär som rinnande och kliande näsa och ögon lindras av antihistamin. Effekten kommer inom en timme.

Cetirizin kan användas från 6 års ålder i egenvård. Clarityn (loratadin) är godkänt från 6 års ålder och vikt mer än 30 kg. De övriga loratadinpreparaten har åldersgränsen 12 år vid egenvård.

forts

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag  
RF Receptfri förpackning finns

11

●● forts Allergisk snuva

### KORTISONPREPARAT SOM NÄSSPRAY

<i>mommetason</i>	⇔ <b>Nasonex, Nasomet</b>
-------------------	---------------------------

Kortisonnässpray har bra effekt på den nästäppa som är vanlig vid allergisk snuva. Full effekt erhålles inom några dagar. Nässpray som innehåller kortison finns även att köpa receptfritt.

### Allergiska ögonbesvär

#### I första hand

<i>natriumkromoglikat</i>	⇔ <b>Lecrolyn, Lomudal ögondroppar RF</b>
---------------------------	-------------------------------------------

#### I andra hand

<i>emedastin</i>	<b>Emadine ögondroppar</b>
------------------	----------------------------

Astma sid 14

Nässelutslag – urtikaria sid 39

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel  
RF Receptfri förpackning finns

12

# Andningsvägar

## Kronisk, icke-allergisk snuva

### KORTISONPREPARAT SOM NÄSSPRAY

<i>mommetason</i>	⇔ <b>Nasonex, Nasomet</b>
-------------------	---------------------------

Nässpray som innehåller kortison finns även att köpa receptfritt.

### NÄSSPRAY MOT RINNSNUVA

<i>ipratropium</i>	<b>Atrovent Nasal</b>
--------------------	-----------------------

## Nästäppa vid infektion

<i>oxymetazolin</i>	<b>Nezeril* RF</b>
---------------------	--------------------

Observera att du inte ska ta mer än rekommenderad dos och använda preparatet i högst 10 dagar. Överanvändning kan ge långvarig nästäppa.

\* Ingår inte i läkemedelsförmånen

## Allergisk snuva

Allergi sid 11

## Polyper i näsan – näspolypos

Vid näspolyper rekommenderas behandling med nässpray som innehåller kortison. Behandlingen ska följas upp hos läkare efter cirka tre månader.

<i>mommetason</i>	⇔ <b>Nasonex, Nasomet</b>
-------------------	---------------------------

## Återkommande bihåleinflammationer

Hos patienter med återkommande akuta episoder av bihåleinflammation kan behandling med nässpray som innehåller kortison provas.

<i>mommetason</i>	⇔ <b>Nasonex, Nasomet</b>
-------------------	---------------------------

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel  
RF Receptfri förpackning finns

13

●● Andningsvägar

## Falsk krupp – pseudokrupp

<i>betametason</i>	<b>Betapred</b>
--------------------	-----------------

## Hosta

Akut påkommen hosta i samband med luftvägskatarr, influensa eller övre luftvägsinfektion är svår att påverka. Torrhosta under några veckor efter en akut infektion i luftvägarna är vanligt. Receptfria hostmedicin kan provas efter eget önskemål, men det finns inte vetenskapligt underlag för att rekommendera något specifikt preparat. Återkommande långvarig hosta i samband med luftvägsinfektion hos barn kan vara ett symptom på astma. Många barn får biverkningar av hostmedicin, därför bör man vara återhållsam med hostmedicin till barn yngre än 6 år.

### Tillfällig torrhosta

Nedanstående rekommendation gäller inte barn.

<i>etyl morfin</i> + <i>cocillanaextrakt</i> + <i>senegaextrakt</i>	<b>Cocillana-Etyfin*</b>
---------------------------------------------------------------------------	--------------------------

\* Ingår inte i läkemedelsförmånen

## Astma

Målet med astmabehandlingen är symtomfrihet och normal lungfunktion. Kortisonläkemedel för inandning (inhalation) är basbehandling vid kontinuerlig eller återkommande astma. Eftersom astmasjukdomen varierar i svårighetsgrad bör behandlingen anpassas därefter. Såväl ökning som minskning av medicineringen skall ske i samråd med läkare eller astmasjuksköterska. Vid användning av inhalator ska inhalationstekniken kontrolleras regelbundet hos läkare, astmasjuksköterska eller på apotek.

### Steg 1

Tillfälliga besvär t ex vid ansträngning

### KORTVERKANDE BETA-2-STIMULERARE

<i>salbutamol</i>	<b>Buventol Easyhaler</b>
<i>salbutamol</i>	<b>Airomir spray (med spacer)</b> Vid svårighet att hantera pulverinhalator
<i>terbutalin</i>	⇔ <b>Bricanyl Turbuhaler, Terbasmin Turbuhaler</b>

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel

14

**Steg 2**

Kontinuerliga eller återkommande astmabesvär mer än 2 gånger per vecka

Tillägg till steg 1

**KORTISONPREPARAT FÖR INANDNING (INHALATION)****I första hand**

<i>budesonid</i>	<b>Pulmicort Turbuhaler</b>
<i>budesonid</i>	<b>Pulmicort spray (med spacer)</b> Vid svårighet att hantera pulverinhalator

I andra hand

<i>flutikason</i>	⇔ <b>Flutide Diskus, Atemur Diskus, Flixotide Diskus</b>
-------------------	----------------------------------------------------------

**Steg 3**

Kvarstående astmabesvär

Tillägg till steg 1+2

**LÅNGVERKANDE BETA-2-STIMULERARE (LABA)****I första hand**

<i>formoterol</i>	⇔ <b>Oxis Turbuhaler, Oxez Turbuhaler</b>
-------------------	-------------------------------------------

I andra hand

<i>salmeterol</i>	<b>Serevent Diskus</b>
-------------------	------------------------

Behandling med enbart långverkande beta-2-stimulerare vid astma ska aldrig förekomma.

forts

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel 15

**KOMBINATIONSLÄKEMEDEL (STEROID OCH LABA)**

Behandling av astma bör aldrig inledas med kombinationsläkemedel.

**Kombinationsinhalator****I första hand**

<i>budesonid</i> + <i>formoterol</i>	⇔ <b>Symbicort Turbuhaler, Assieme Turbuhaler, Rilast Turbuhaler</b>
-----------------------------------------	----------------------------------------------------------------------

I andra hand

<i>flutikason</i> + <i>salmeterol</i>	⇔ <b>Seretide Diskus, Brisomax Diskus, Seretaide Diskus, Veraspir Diskus</b>
------------------------------------------	------------------------------------------------------------------------------

**Astma – korttidsbehandling och akutbehandling****KORTISON I TABLETTFORM**

<i>betametason</i>	<b>Betapred</b>
<i>prednisolon</i>	<b>Prednisolon Pfizer</b>

**Kroniskt obstruktiv lungsjukdom (KOL)**

Rökstopp är den enskilt viktigaste åtgärden eftersom den minskar sjukdomsförloppets hastighet, hostan och slemproduktionen. Vårdcentraler och sluta-röka-linjen (www.slutarokalinjen.org, tfn 020-84 00 00) erbjuder hjälp med att sluta röka. Läkemedelsbehandlingen syftar till minskad andnöd och minskat antal försämringsperioder.

Vid användning av inhalator ska inhalationstekniken kontrolleras regelbundet hos läkare, astmasjuksköterska eller på apotek.

**Symtomgivande KOL****Luftrörsvidgande för medicinering vid behov****KORTVERKANDE BETA-2-STIMULERARE**

<i>salbutamol</i>	<b>Buventol Easyhaler</b>
-------------------	---------------------------

eller

**KORTVERKANDE ANTIKOLINERGIKUM**

<i>ipratropium</i>	<b>Atrovent</b>
--------------------	-----------------

Ska inte användas tillsammans med tiotropium.

16 ⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel

**Luftrörsvidgande för regelbunden behandling****LÅNGVERKANDE ANTIKOLINERGIKUM**

<i>tiotropium</i>	<b>Spiriva pulver</b>
-------------------	-----------------------

eller

**LÅNGVERKANDE BETA-2-STIMULERARE**

<i>formoterol</i>	⇔ <b>Oxis Turbuhaler, Oxez Turbuhaler</b>
<i>salmeterol</i>	<b>Serevent Diskus</b>

Vid frekventa försämringsperioder med FEV1 mindre än 50% av förväntat värde

**KORTISONPREPARAT FÖR INHALATION**

<i>budesonid</i>	<b>Pulmicort Turbuhaler</b>
<i>flutikason</i>	⇔ <b>Flutide Diskus, Atemur Diskus, Flixotide Diskus</b>

Om fast kombination är lämpligare

<i>flutikason</i> + <i>salmeterol</i>	⇔ <b>Seretide Diskus, Brisomax Diskus, Seretaide Diskus, Veraspir Diskus</b>
------------------------------------------	------------------------------------------------------------------------------

**Korttidsbehandling vid försämringsperioder****KORTISON I TABLETTFORM**

<i>betametason</i>	<b>Betapred</b>
<i>prednisolon</i>	<b>Prednisolon Pfizer</b>

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel 17

**Barn och läkemedel**

Flertalet läkemedel som används till barn är inte utprovade på barn. Det är vanligt med förskrivning av läkemedel till barn där uppgifter om barndosering saknas i Fass. Här följer en kort information och några tips angående barn och barns läkemedelsbehandling.

**Barn och läkemedelsomsättning**

Barn är inte små vuxna. Barn omsätter läkemedel olika snabbt i olika åldrar vilket leder till att dosen och doseringsintervallet kan variera trots att man tagit hänsyn till barnets vikt. Läkemedelsomsättningen hos nyfödda barn och spädbarn upp till ungefär sex månaders ålder är ofta långsammare än hos äldre barn och vuxna. Detta beror på att barnens kroppsorgan inte är fullt utvecklade. Barn mellan ett och tre års ålder omsätter i vissa fall läkemedel snabbare än vuxna vilket kan innebära att de behöver högre dosering per kg kroppsvikt och dygn, än andra åldrar.

**Barn och biverkningar**

Barn kan få andra typer av läkemedelsbiverkningar än vuxna. Ju yngre barn, desto svårare är det att identifiera biverkningar.

**Praktiska råd**

Det kan vara svårt att få barn att ta läkemedel. Det är viktigt att man som vårdnadshavare följer de råd och anvisningar som förmedlas av läkare, sjuksköterskor och apotek. Det är bra om barnet självt kan ta del i sin egen medicinering, men tänk på att det är du som vårdnadshavare som bestämmer.

Många flytande läkemedel, framförallt penicilliner, smakar illa. Föräldrar underskattar ofta barnets förmåga att ta tabletter.

- Prova med tabletter till barn från cirka tre års ålder. Det är bra om barnet redan på mottagningen kan få prova om det går att svälja tabletten.
- Om tabletkrossning är nödvändig följ noga de instruktioner som du fått. Endast tabletter avsedda att delas bör användas när lägre dos krävs. Stor risk för feldosering finns annars.

18

- Det är lättare att svälja läkemedel ihop med någon trögflytande vätska med "klumpar", till exempel fruktyoghurt.
- Blanda inte läkemedlet med favoritmaten då det är svårt att maskera ett illasmakande läkemedel.
- Det är aldrig bra att försöka lura barnet till att ta sitt läkemedel.
- Det kan vara svårt att få barn att börja med inhalationsbehandling, läkemedel som inandas. På många mottagningar finns specialutbildade sjuksköterskor som kan ge många tips och praktiska råd.

Information om tabletter som måste eller bör sväljas hela, dvs inte får delas eller krossas, finns på [www.apoteketfarmaci.se](http://www.apoteketfarmaci.se), klicka på Nyheter och fakta - Broschyrer - Läkemedelshandtering - Sväljes hela, eller fråga på ditt lokala apotek.

## Blodbrist - anemi

Orsaken till blodbrist bör alltid utredas.

### B<sub>12</sub>-BRIST

*cyanokobalamin* ⇔ **Behepan**, Betolvex, Betolvidon *tablett* RF

### FOLSYREBRIST

*folsyra* ⇔ **Folacin**, Folsyra ...

### JÄRNBRIST

*ferrosulfat* **Duroferon** RF

*dextriferron* **Ferinject\***

*Vid behov av höga doser, ≥ 500 mg*

*järnsackaros* **Venofer**

\* Begränsad subvention, se sid 6

## Benskörhet - osteoporos

Livsstilsfaktorer är viktiga för att både förebygga och behandla benskörhet.

- Rökstopp
- Väl sammansatt kost och normal kroppsvikt. Lågt BMI (Body Mass Index) är en riskfaktor för fraktur
- Regelbunden fysisk aktivitet
- Undvik överkonsumtion av alkohol
- Minska risken för att falla omkull

### KALCIUM + D-VITAMIN

Ges endast till patienter med bristande kalciumintag och/eller risk för D-vitaminbrist, till patienter som kortisonbehandlas samt till dem som behandlas med läkemedel mot benskörhet.

#### I första hand

*kalciumkarbonat + D-vitamin* ⇔ **Calcichew-D3 Spearmint**, Calcichew-D3, **Ideos tuggtablett**

I andra hand, om sväljtablett önskas (dyrare alternativ)

*kalciumkarbonat + D-vitamin* **Kalcipos-D tablett**

### BISFOSFONATER

I kombination med kalcium och D-vitamin till patienter med hög risk för fraktur. För patienter över 80 år, med hög risk för fraktur och där bisfosfonat inte är lämpligt, kan behandling med kalcium och D-vitamin vara tillräckligt.

#### I första hand

*alendronat* ⇔ **Alendronat Teva Veckotablett**, Alenat Veckotablett, Fosamax Veckotablett Alendronat ... Veckotablett

Bisfosfonatabletter och kalciumtabletter ska tas vid olika tidpunkter under dygnet, annars tar kroppen inte upp bisfosfonat.

I andra hand

För patienter som inte kan använda tabletter med bisfosfonat finns möjlighet att få behandling direkt in i blodet (intravenöst) en gång per år.

*zoledronsyra* **Aclasta**

## Endokrinologi inklusive diabetes

### Diabetes mellitus

För personer med diabetes mellitus är det speciellt viktigt att satsa på en klok livsstil med lämplig mat, daglig fysisk aktivitet och att inte röka. Tag gärna en snabb promenad i 30 minuter varje dag. För överviktiga har det stor betydelse att gå ner i vikt.

#### Mål för HbA<sub>1c</sub> (långtidsvärde för sockerhalten i blodet)

God blodsockerkontroll är viktig för att minska symtom på för högt och för lågt blodsocker samt för att förhindra utveckling av följsjukdomar. Målvärdet för långtidsblodsocker (HbA<sub>1c</sub>) anpassas för varje patient. Målvärdet är vanligen högst 52 mmol/mol (6,0%). Vid diagnos av typ 2-diabetes och åren närmast därefter kan målet eventuellt sättas lägre, högst 42 mmol/mol (5,0%). Hos äldre och svårt sjuka är emellertid högre värden önskvärda eftersom symtomfrihet och inte förebyggande av följsjukdomar är huvudmålet för behandlingen.

#### Behandla delsjukdomarna

Kärlkramp, hjärtinfarkt och annan åderförkalkningssjukdom i hjärtat är vanligt vid diabetes mellitus. För att minska risken för åderförkalkningssjukdom är det viktigt att behandla högt blodtryck. Blodtryckssänkning med ACE-hämmare eller losartan är förstahandsval hos patienter med diabetes mellitus och äggvita i urinen. Blodfettssänkande behandling är oftast motiverad. **Hjärta-kärl** sid 30.

#### Tablettbehandling

Metformin minskar dödlighet och sjuklighet i hjärt- och kärlsjukdomar hos feta patienter (BMI över 30 kg/m<sup>2</sup>) med diabetes mellitus typ 2. Metformin rekommenderas även för överviktiga (BMI 25-30 kg/m<sup>2</sup>).

## Tablettbehandling

### I första hand

*metformin* ⇔ **Metformin Meda**, Metformin ...

### I andra hand

*glimepirid* ⇔ **Glimepirid BMM Pharma**, Amaryl, Glimepirid ...

*glipizid* **Mindiab**

Endast vid receptförmåelse, inte vid nyinsättning

*glibenklamid\** ⇔ **Glibenklamid Recip**, Daonil

\* Begränsad subvention, se sid 6

## Insulinbehandling

Insulinbehandling krävs för alla patienter med typ 1-diabetes. Vid typ 2-diabetes behövs ofta insulinbehandling för att få acceptabel blodsockerkontroll. Insulindosen ska justeras så att behandlingsmålet nås.

### SNABBVERKANDE INSULIN

*insulin lispro* **Humalog**

*insulin aspart* **NovoRapid**

### MEDELLÅNGVERKANDE INSULIN MED SNABBT INSÄTTANDE EFFEKT

*insulin lispro* **Humalog Mix**

*insulin aspart* **NovoMix**

### MEDELLÅNGVERKANDE INSULIN

*insulin humant* **Insulatard**

## Svår hypoglykemi/insulinkoma – vid för lågt blodsocker

*glukagon* **Glucagon Novo Nordisk**

## Sköldkörtelhormon

*levotyroxin* **Levaxin**

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag

23

## Graviditet, amning och läkemedel

### Läkemedelsbehandling under graviditet

Tala alltid om för din behandlande läkare att du är gravid när du ordinerar ett läkemedel, eller fråga på apoteket om du planerar att köpa något receptfritt läkemedel. Kontakta alltid din barnmorska eller läkare om du använt läkemedel under graviditeten. Läkemedel kan passera via moderkakan och ge en påverkan på fostret eller på det nyförlösta barnet. Under graviditetens första tredjedel är risken störst för missbildningar, men fostrets nervsystem kan påverkas under hela graviditeten. Läkemedel kan vara en skadefaktor vid uppkomsten av missbildningar. Detta är dock ovanligt.

### Läkemedelsbehandling under amning

De läkemedel som mamman tar under amning kan passera över till bröstmjölken, men behöver inte ge effekter på barnet. Tala alltid om för din behandlande läkare att du ammar när du ordinerar ett läkemedel.

24

## Gynekologi

### Preventivmedel

I Stockholms läns landsting subventioneras vissa preventivmedel till kvinnor under 23 års ålder.

### Kombinerade p-piller

Kombinerade p-piller är en mycket effektiv preventivmetod med så gott som hundra procentigt skydd mot oönskade graviditeter. Kombinerade p-piller innehåller ett syntetiskt östrogen (etinylöstradiol) samt gestagen. Vid nyförskrivning är monofasiskt lågdoserat p-piller med gestagenet levonorgestrel förstahandsval.

### Positiva hälsoeffekter

- Minskad risk för äggstocks-, livmoder- och kolorektalcancer
- Minskad smärta vid menstruation
- Minskade blödningar, vilket minskar förekomsten av järnbristanemi
- Regelbundna blödningar
- Minskad förekomst av funktionella ovarialcystor
- Fertiliteten bevaras bättre efter användning av kombinerade p-piller

### Negativa hälsoeffekter

- Ökad risk för venös blodpropp

Östrogenkomponenten står för den ökade blodproppsrisk och gestagenkomponenten modifierar risken. Kombinerade p-piller innehållande levonorgestrel har lägre risk för venös blodpropp än preparat med övriga gestagener. Den årliga risken för venös blodpropp hos friska kvinnor i fertil ålder som inte använder p-piller är 1/10 000. För p-pilleranvändare är motsvarande siffror 2-4/10 000 att jämföra med risk för blodpropp vid graviditet som är 10/10 000.

Gestageninnehållet varierar med olika preparat och står för huvuddelen av de upplevda biverkningarna, såsom bröstsvullnad, humörpåverkan och nedstämdhet. Viktökning kan förekomma.

forts

25

### ●● forts Preventivmedel

### KOMBINERADE P-PILLER OCH P-RING

#### I första hand

*levonorgestrel + etinylöstradiol* ⇔ **Neovletta**, Rigevidon

#### I andra hand

*etonogestrel + etinylöstradiol* **NuvaRing\*** vaginalinlägg

*drosiprenon + etinylöstradiol* **Yaz\*\***

\* Ingår inte i läkemedelsförmånen men subventioneras av Stockholms läns landsting till kvinnor under 23 års ålder

\*\* Ingår inte i läkemedelsförmånen och subventioneras inte av Stockholms läns landsting till kvinnor under 23 års ålder

Läkemedelsinnehållande p-ringar med östrogen – både använda och oanvända – är särskilt viktiga att inte kassera fel då läkemedelsresterna i dem kan påverka naturen negativt. Ett säkert omhändertagande är därför att lämna in dessa på apotek där de tas om hand på ett sådant sätt att de inte skadar miljön. Läs därför extra noga den instruktion som följer med.

### Gestagena metoder

Skyddet mot graviditet varierar mellan olika gestagena metoder. Någon ökad risk för blodpropp föreligger inte.

### LÅGDOSERADE GESTAGENMETODER

Minipiller ger sämre preventiv säkerhet än kombinerade hormonella preventivmedel och rekommenderas därför inte som förstahandsmetod till unga kvinnor. Ingen ökad risk för urkalkning av skelettet föreligger hos användare av lågdoserade gestagenmetoder.

Hormonspiral (livmoderlinlägg) ger minskad blödningsmängd, minskad risk för blodbrist och minskad risk för livmodercancer. Användning av hormonspiral ger ofta mycket småblödningar i början och därefter sparsamma blödningar eller upphörd menstruation.

*levonorgestrel* **Mirena livmoderlinlägg**

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel

26

**MELLANDOSERADE GESTAGENMETODER**

Ger ett gott skydd mot oönskade graviditeter. Kan även användas av ammande kvinnor, men tidigast sex veckor efter födelsen av ett friskt fullgånget barn. Blödningsregelbundenheter, humörsvingningar, bröstsvullnad, viktökning och akne är de vanligaste biverkningarna.

<i>desogestrel</i>	<b>Cerazette</b>
<i>etonogestrel</i>	<b>Nexplanon implantat</b>

**HÖGDOSERADE GESTAGENMETODER**

Högdoserade långverkande gestagener ger ett högeffektivt skydd mot graviditet. Kroppens egen östrogenproduktion blir så låg att det finns risk för urkalkning av skelettet. Upphörd menstruation och oregelbundna blödningar är vanligt.

<i>medroxyprogesteron</i>	<b>Depo-Provera inj</b>
---------------------------	-------------------------

**Icke-hormonell antikonception****KOPPARSPIRAL**

Kopparspiral kan rekommenderas till kvinnor oavsett om de varit gravida eller inte. Hos de allra yngsta är spiral inte ett förstahandsalternativ. Biverkningar av kopparspiral är riklig menstruation och menstruationsmäta.

**Akut antikonception – "akut-p-piller"**

<i>levonorgestrel</i>	<b>Norlevo*</b> RF
<i>ulipristal</i>	<b>ellaOne*</b>

\* Ingår inte i läkemedelsförmänen

Akut antikonception ger bättre skydd ju tidigare det tas. Norlevo i engångsdos har effekt upp till 3 dygn efter oskyddat samlag, ellaOne upp till 5 dygn. Kopparspiral är en mycket effektiv metod om insättning sker inom 5 dygn efter oskyddat samlag.

**Riklig menstruation**

<i>tranexamsyra</i>	⇔ <b>Cyklokapron</b> , Cyklonova, Tranon, Tranexamsyra ...
<i>levonorgestrel</i>	<b>Mirena livmoderlinlägg</b>

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag  
RF Receptfri förpackning finns

27

**Menstruationssmäta – dysmenorré**

<i>naproxen</i>	⇔ <b>Pronaxen</b> , Alpoxen, Naproxen ... RF
-----------------	----------------------------------------------

**Vaginoser – flytningar i slidan****Svampinfektion****I första hand**

<i>klotrimazol</i>	<b>Canesten vaginaltablett RF</b>
--------------------	-----------------------------------

**I andra hand**

<i>fluconazol</i>	⇔ <b>Fluconazol Hexal</b> , Diflucan, Flukonazol ... kapsel
-------------------	-------------------------------------------------------------

**Bakterieinfektion**

<i>klindamycin</i>	<b>Dalacin vagitorium, vaginalkräm</b>
<i>metronidazol</i>	<b>Flagyl tablett, vagitorium</b> <i>Aven mot trichomonas</i>

**Mjölckstockning vid amning**

<i>oxytocin</i>	<b>Syntocinon nässpray</b>
-----------------	----------------------------

**Behandlingskrävande klimakteriebesvär**

Tre av tio kvinnor i övergångsåldern har så svåra besvär (svettningar, värmevallningar och sömnproblem) att de vill ha behandling. Dessa besvär varar oftast under några år före och efter den sista menstruationen, menopausen. Lägsta effektiva dos ska användas under kortast möjliga tid. Vid urinläckage samt slid- och urinrörstorhet på grund av östrogenbrist efter menopausen har behandling med lokalt östrogen god effekt. Kvinnor med värmevallningar och svettningar får god effekt av ett medelstarkt östrogenläkemedel. Risken för bröstcancer vid behandling med medelstarka östrogener ökar med behandlingens längd. Risken är större vid kombinationsbehandling (östrogen + gestagen) jämfört med enbart östrogenbehandling. Behandlingen bör utvärderas och omprövas regelbundet.

Kvinnor med menopaus före 45 års ålder ska alltid erbjudas ersättningsbehandling med östrogen fram till förväntad menopausalder om inga medicinska hinder föreligger.

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag  
RF Receptfri förpackning finns

28

Kvinnor med tidigare bröstcancer, porfyri, SLE, tidigare djup blodpropp i benen eller blodpropp i lungan ska inte behandlas med medelstarka östrogener.

**GESTAGEN-ÖSTROGENKOMBINATIONER****I första hand** – fast kombination för bättre följsamhet

Sekventiell behandling

<i>noretisteron</i> + <i>östradiol</i>	<b>Novofem</b>
-------------------------------------------	----------------

Kontinuerlig behandling

<i>noretisteron</i> + <i>östradiol</i>	⇔ <b>Activelle</b> , Cliovelle
<i>medroxyprogesteron</i> + <i>östradiol</i>	<b>Indivina</b>

I andra hand - individuell kombination av östrogen och gestagen

**ÖSTROGENER**

<i>östradiol</i>	<b>Femanest</b>
<i>östradiol</i>	<b>Estradot plåster</b>

I östrogenplåster finns ett stort överskott av läkemedel. När plåstret är färdig använt finns mycket läkemedel kvar. Använda plåster ska därför inte spolas ner i toaletten eller kastas i sophinken utan lämnas in på apotek där de tas om hand på ett sådant sätt att de inte skadar miljön. Särskilt viktigt är detta för läkemedel innehållande hormoner som östrogen. Läs därför den instruktion som följer med extra noga.

**GESTAGENER**

<i>medroxyprogesteron</i>	<b>Provera</b>
<i>noretisteron</i>	<b>Primolut-Nor</b>
<i>levonorgestrel</i>	<b>Mirena livmoderlinlägg</b>

**ÖSTROGENER FÖR LOKAL BEHANDLING**

Mot slidtorrhet. Kräver inget gestagentillägg.

<i>östradiol</i>	<b>Vagifem vaginaltablett</b>
<i>östriol</i>	<b>Ovesterin kräm, vagitorium RF</b>

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel  
RF Receptfri förpackning finns

29

**Hjärta och kärl****Förebyggande av hjärt-kärlsjukdom****Livsstilsåtgärder**

Rökstopp, fysisk aktivitet och balanserad kost.

**Blodtrycksänkande läkemedel**

**Högt blodtryck** se nedan.

**Blodfettssänkande läkemedel**

Simvastatin är ett väldokumenterat läkemedel som minskar risken för sjukdom och för tidig död på grund av för höga blodfetter.

**STATIN**

<i>simvastatin</i>	⇔ <b>Simvastatin Actavis</b> , Simvastatin ...
--------------------	------------------------------------------------

**Högt blodtryck**

Det är viktigt att behandla högt blodtryck och att behandlingen följs upp väl. God blodtryckskontroll minskar risken för att drabbas av stroke, hjärtsvikt och andra hjärt-kärlsjukdomar.

Målet är att blodtrycket ska vara lägre än 140/90 mmHg. Blodtrycket bör vara lägre än 130/80 mmHg vid diabetes, njursjukdom och för patienter som redan har hjärt-kärlsjukdom, som stroke, TIA (tillfällig syrebrist i hjärnan), hjärtinfarkt, hjärtsvikt eller perifer artärsjukdom ("fönstertittarsjuka"). Gå på regelbundna blodtryckskontroller.

För personer med högt blodtryck är det viktigt att satsa på en klok livsstil med lämplig mat, daglig fysisk aktivitet och att inte röka. Tag gärna en snabb 30-minuters promenad dagligen.

**I första hand****ACE-HÄMMARE**

<i>enalapril</i>	⇔ <b>Enalapril Sandoz</b> , Renitec, Enalapril ...
<i>ramipril</i>	⇔ <b>Ramipril Sandoz</b> , Triatec, Ramipril ...

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag

30

**ANGIOTENSINRECEPTORBLOCKERARE (ARB)**

<i>losartan*</i>	⇔ <b>Losartan Sandoz</b> , Cozaar, Losatrix, Lostankal, Losartan ...
------------------	----------------------------------------------------------------------

\* Begränsad subvention, se sid 6

**KALCIUMANTAGONIST**

<i>amlodipin</i>	⇔ <b>Amlodipin BMM Pharma</b> , Amlarrow, Amloratio, Norvasc, Amlodipin ...
------------------	-----------------------------------------------------------------------------

**TIAZIDER – VÄTSKEDRIVANDE**

<i>hydroklortiazid + amilorid</i>	⇔ <b>Normorix mite</b> , Moduretic mite,
-----------------------------------	------------------------------------------

<i>hydroklortiazid</i>	⇔ <b>Esidrex</b> , Hydroklortiazid ...
------------------------	----------------------------------------

<i>bendroflumetiazid</i>	<b>Salures</b>
--------------------------	----------------

**KOMBINATIONER**

ACE-hämmare eller losartan plus amlodipin eller tiazid är rekommenderade kombinationer. Kombination av ACE-hämmare och ARB rekommenderas inte på grund av risk för biverkningar utan ökad effekt.

**Fast kombinationspreparat**

<i>enalapril + hydroklortiazid</i>	⇔ <b>Enalapril Comp Sandoz</b> , Renitec Comp, Enalapril Comp ..., Enalapril/Hydrochlorothiazide ...
------------------------------------	------------------------------------------------------------------------------------------------------

I andra hand

**BETABLOCKERARE**

<i>metoprololsuccinat*</i>	⇔ <b>Seloken ZOC</b> , Metomylan, Metoprolol ...
----------------------------	--------------------------------------------------

Betablockerare ges som tilläggsbehandling eller vid samtidig kärlkramp, hjärtrytmrubbning, hjärtsvikt eller migrän. Kombinationen tiazider och betablockerare ger ökad risk för diabetes.

\* Begränsad subvention, se sid 6

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag

31

**Kranskärslssjukdom****Förebyggande av hjärtinfarkt****STATIN**

<i>simvastatin</i>	⇔ <b>Simvastatin Actavis</b> , Simvastatin ...
--------------------	------------------------------------------------

**LÄKEMEDEL SOM HÄMMAR TROMBOCYTER (BLODPLÄTTAR)**

<i>acetylsalicylsyra</i>	<b>Trombyl</b>
--------------------------	----------------

<i>klopidogrel</i>	⇔ <b>Clopidogrel Mylan</b> , Cloriocard, Grepid, Plavix, Clopidogrel ...
--------------------	--------------------------------------------------------------------------

**Kärlkramp – angina pectoris**

För att dämpa symtom vid kärlkrampsanfall

**NITROGLYCERIN**

<i>glyceryltrinitrat</i>	<b>Nitromex</b>
--------------------------	-----------------

<i>glyceryltrinitrat</i>	⇔ <b>Glytrin</b> , Nitrolingual spray
--------------------------	---------------------------------------

För att förebygga kärlkramp

**BETABLOCKERARE**

<i>bisoprolol</i>	⇔ <b>Bisoprolol Actavis</b> , Emconcor, Bisoprolol ...
-------------------	--------------------------------------------------------

<i>metoprololsuccinat</i>	⇔ <b>Seloken ZOC</b> , Metomylan, Metoprolol ...
---------------------------	--------------------------------------------------

**KALCIUMANTAGONISTER**

<i>verapamil</i>	<b>Isoptin Retard</b>
------------------	-----------------------

<i>amlodipin</i>	⇔ <b>Amlodipin BMM Pharma</b> , Amlarrow, Amloratio, Norvasc, Amlodipin ...
------------------	-----------------------------------------------------------------------------

**NITRATER**

<i>isosorbid-5-mononitrat</i>	⇔ <b>Imdur</b> , Isosorbidmononitrat ...
-------------------------------	------------------------------------------

<i>glyceryltrinitrat</i>	<b>Suscard</b>
--------------------------	----------------

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag

32

**Behandling efter hjärtinfarkt****LÄKEMEDEL SOM HÄMMAR TROMBOCYTER (BLODPLÄTTAR)**

<i>acetylsalicylsyra</i>	<b>Trombyl</b>
--------------------------	----------------

<i>klopidogrel</i>	⇔ <b>Clopidogrel Mylan</b> , Cloriocard, Grepid, Plavix, Clopidogrel ...
--------------------	--------------------------------------------------------------------------

**BETABLOCKERARE**

<i>metoprololsuccinat</i>	⇔ <b>Seloken ZOC</b> , Metomylan, Metoprolol ...
---------------------------	--------------------------------------------------

**STATIN**

<i>simvastatin</i>	⇔ <b>Simvastatin Actavis</b> , Simvastatin ...
--------------------	------------------------------------------------

**ACE-HÄMMARE**

Vid nedsatt vänsterkammarmfunktion efter hjärtinfarkt, diabetes mellitus och/eller högt blodtryck

<i>ramipril</i>	⇔ <b>Ramipril Sandoz</b> , Triatec, Ramipril ...
-----------------	--------------------------------------------------

**ALDOSTERONHÄMMARE**

Vid hjärtsvikt efter hjärtinfarkt eventuellt även behandling med

<i>spironolakton</i>	⇔ <b>Spironolakton Pfizer</b> , Aldactone, Spironolakton ...
----------------------	--------------------------------------------------------------

**Hjärtsvikt****Lätt hjärtsvikt****ACE-HÄMMARE**

<i>enalapril</i>	⇔ <b>Enalapril Sandoz</b> , Renitec, Enalapril ...
------------------	----------------------------------------------------

<i>ramipril</i>	⇔ <b>Ramipril Sandoz</b> , Triatec, Ramipril ...
-----------------	--------------------------------------------------

**Måttlig hjärtsvikt**

ACE-hämmare enligt ovan i kombination med

**BETABLOCKERARE**

<i>bisoprolol</i>	⇔ <b>Bisoprolol Actavis</b> , Emconcor, Bisoprolol ...
-------------------	--------------------------------------------------------

<i>metoprololsuccinat</i>	⇔ <b>Seloken ZOC</b> , Metomylan, Metoprolol ...
---------------------------	--------------------------------------------------

forts

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag

33

**Svår hjärtsvikt**

Läkemedel enligt ovan samt

**ALDOSTERONHÄMMARE**

<i>spironolakton</i>	⇔ <b>Spironolakton Pfizer</b> , Aldactone, Spironolakton ...
----------------------	--------------------------------------------------------------

För patienter som inte tål ACE-hämmare

**ANGIOTENSINRECEPTORBLOCKERARE (ARB)**

<i>kandesartan*</i>	⇔ <b>Atacand</b> , Amias
---------------------	--------------------------

<i>losartan*</i>	⇔ <b>Losartan Sandoz</b> , Cozaar, Losatrix, Lostankal, Losartan ...
------------------	----------------------------------------------------------------------

\* Begränsad subvention, se sid 6

**Symtomatisk tilläggsbehandling vid hjärtsvikt****DIURETIKA – VÄTSKEDRIVANDE**

<i>furosemid</i>	⇔ <b>Furix</b> , Impugan, Furosemid ...
------------------	-----------------------------------------

<i>furosemid</i>	<b>Lasix Retard</b>
------------------	---------------------

<i>hydroklortiazid</i>	⇔ <b>Esidrex</b> , Hydroklortiazid...
------------------------	---------------------------------------

<i>bendroflumetiazid</i>	<b>Salures</b>
--------------------------	----------------

**Vid lågt kaliumvärde****I första hand**

<i>spironolakton</i>	⇔ <b>Spironolakton Pfizer</b> , Aldactone, Spironolakton ...
----------------------	--------------------------------------------------------------

I andra hand

<i>amilorid</i>	<b>Amilorid Mylan</b>
-----------------	-----------------------

<i>kaliumklorid</i>	<b>Kaleorid</b>
---------------------	-----------------

**Vid förmaksflimmer eller som symtomatisk tilläggsbehandling vid svår hjärtsvikt**

Eventuell behandling med

<i>digoxin</i>	<b>Digoxin BioPhausia</b>
----------------	---------------------------

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag

34

## Förmaksflimmer, förmaksfladder

### Rytmrubbningar i hjärtat

<i>bisoprolol</i>	⇔ <b>Bisoprolol Actavis, Emconcor, Bisoprolol ...</b>
<i>verapamil</i>	<b>Isoptin Retard</b>
<i>digoxin</i>	<b>Digoxin BioPhausia</b>

### Förebyggande av blodpropp

<i>warfarin</i>	<b>Waran</b>
-----------------	--------------

När warfarin inte kan eller inte bör ges

<i>acetylsalicylsyra</i>	<b>Trombyl</b>
--------------------------	----------------

Behandling efter hjärninfarkt – ischemisk stroke sid 47

### Perifer artärsjukdom – "fönstertittarsjuka"

#### Livsstilsåtgärder

Rökstopp och gångträning är särskilt viktigt.

#### Blodtryckssänkande behandling

Målet är att blodtrycket ska vara lägre än 130/80 mmHg.

#### Blodsockerreglering

**Diabetes mellitus** sid 22

#### TROMBOCYTHÄMMANDE LÄKEMEDEL

<i>acetylsalicylsyra</i>	<b>Trombyl</b>
--------------------------	----------------

#### STATIN

<i>simvastatin</i>	⇔ <b>Simvastatin Actavis, Simvastatin ...</b>
--------------------	-----------------------------------------------

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag

35

## Läkemedel mot blodpropp

Förebyggande behandling mot blodproppar

### HEPARIN FÖR INJEKTION

<i>dalteparin</i>	<b>Fragmin</b>
<i>tinzaparin</i>	<b>Innohep</b>

### ANTIVITAMIN K-LÄKEMEDEL

<i>warfarin</i>	<b>Waran</b>
-----------------	--------------

Vid behandling med Waran krävs noggrann patientinformation och regelbundna kontroller och läkarkontakter. Kombinerat Waran med till exempel inflammationshämmande läkemedel (Cox-hämmare), antidepressiva läkemedel (SSRI) eller vissa naturläkemedel kan risken för blödning öka. Bristfällig kost, tillfälligtvis (2-4 dagar) eller under längre tid, ger risk för K-vitaminbrist. Sådan brist förstärker effekten av Waran och ökar risken för blödning.

36

## Hud

Mjukgörande emulsioner, krämer och salvor ingår endast i läkemedelsförmånen vid hudsjukdom och inte vid enbart torr hud.

### Torr hud

#### MJUKGÖRANDE

<i>glycerol</i>	<b>Miniderm RF</b>
<i>karbamid</i>	<b>Canoderm RF</b>
<i>propylenglykol</i>	<b>Propyderm kräm RF</b>
<i>propylenglykol</i>	<b>Propyless emulsion RF</b>

En allmän regel är att ju torrare hud desto fetare mjukgörare. Det viktigaste är att överhuvudtaget smörja den torra huden. Vilken produkt som passar bäst kan vara individuellt.

### Kortison för utvärtes bruk – till exempel vid eksem

#### GRUPP I – MILT VERKANDE

<i>hydrokortison</i>	<b>Hydrokortison CCS RF</b>
<i>hydrokortison</i>	<b>Mildison Lipid RF</b>

Hydrokortison används på mildt till måttligt eksem 2 gånger dagligen. Om eksemet inte har förbättrats inom 2 veckor bör värden kontaktas. Använd i första hand hydrokortison i krämform. Vid torrt eksem är salva att föredra. Man kan utan föregående läkarkontakt själv behandla barn över 2 års ålder som har mildt till måttligt eksem med hydrokortison. Smörj ofta med mjukgörande produkter. Det bidrar till att eksemet läker.

#### GRUPP II – MEDELSTARKT VERKANDE

<i>hydrokortisonbutyrat</i>	<b>Locoid</b>
<i>klobetason</i>	<b>Emovat</b>

#### GRUPP III – STARKT VERKANDE

<i>betametason</i>	<b>Betnovat</b>
<i>mometason</i>	⇔ <b>Elocon, Mometason ...</b>

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag RF Receptfri förpackning finns

37

## Svampinfektioner i huden

<i>mikonazol</i>	⇔ <b>Cortimyk, Daktacort kräm RF</b>
<i>+ hydrokortison</i>	
<i>ketokonazol</i>	⇔ <b>Fundan, Fungoral, Ketoson, Kezol, Ketokonazol ... schampo RF</b>
<i>ekonazol</i>	<b>Pevaryl kräm, lösning, puder RF</b>
<i>terbinafin</i>	⇔ <b>Terbinafin ratiopharm, Terbisil kräm RF</b>

Svampinfektioner mellan tårna kan behandlas med Cortimyk/Daktacort, Pevaryl eller terbinafinpreparat (Lamisil, Terbisil, Terbinafin). Cortimyk/Daktacort används vid fotsvamp med besvärade klåda. För både Cortimyk/Daktacort och Pevaryl gäller att man ska smörja 2 gånger om dagen och fortsätta behandlingen 14 dagar efter det att infektionen läkt ut. Terbinafinkrämen smörjs 1 gång om dagen i 1 vecka. Före behandlingen tvättas och torkas det infekterade området. Ljumsksvamp behandlas i egenvård med terbinafinkräm, en gång om dagen i 2 veckor.

Cortimyk/Daktacort och Pevaryl kräm kan användas från 10 års ålder, terbinafinpreparaten kan användas från 12 års ålder.

Ketokonazolschampo används mot mjäll. Schampot ska sitta i 3-5 minuter innan det sköljs ur. Behandlingen upprepas 2 gånger per vecka i 2-4 veckor.

### Impetigo – svinkoppor

#### Lindriga förändringar

Tvål och vatten.

Blöt upp och tvätta svinkoppan med tvål och vatten flera gånger dagligen så att skorpona försvinner och sårn torkar ut.

#### Måttliga förändringar

<i>retapamulin</i>	<b>Altargo* salva</b>
--------------------	-----------------------

\* Ingår inte i läkemedelsförmånen

#### Utbredda förändringar

<i>flukloxacillin</i>	⇔ <b>Heracillin, Flukloxacillin ...</b>
<i>cefadroxil</i>	⇔ <b>Cefadroxil Sandoz, Cefamox, Cefadroxil ...</b>

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag RF Receptfri förpackning finns

38

## Nässelutslag – urtikaria

Klåda, svullnad och rodnad i huden

### ANTIHISTAMIN

#### I första hand

<i>cetirizin</i>	⇔ <b>Cetirizin Hexal</b> , Cetirizin ... RF
<i>loratadin</i>	⇔ <b>Loratadin Hexal</b> , Loratadin ... RF

Cetirizin kan användas från 6 års ålder i egenvård. Clarityn (loratadin) är godkänt från 6 års ålder och vikt mer än 30 kg. De övriga loratadinpreparaten har åldersgräns 12 år i egenvård.

I andra hand – vid kronisk urtikaria när sedering (trötthet) är önskvärd

<i>hydroxizin</i>	<b>Atarax</b>
-------------------	---------------

## Akne

#### I första hand

<i>bensoylperoxid</i>	<b>Basiron AC*</b> RF
-----------------------	-----------------------

\* Ingår inte i läkemedelsförmånen

<i>adapalen</i>	<b>Differin</b>
-----------------	-----------------

eller kombinationen av dessa preparat

<i>adapalen</i> + <i>bensoylperoxid</i>	<b>Epiduo*</b>
--------------------------------------------	----------------

\* Ingår inte i läkemedelsförmånen

Basiron AC, gel, används för att behandla akne. Läkemedlet har bakteriehämmande effekt. Gelen gör huden torr, kombinera därför med återfuktande gel. Undvik solning, även i solrier under behandlingen. Observera att Basiron AC bleker textilier.

I andra hand – för behandling av medelsvår akne, där enbart lokalbehandling inte är tillräcklig.

<i>lymecyklin</i>	<b>Tetralysal</b>
-------------------	-------------------

## Rosacea

<i>azelainsyra</i>	<b>Finacea</b>
--------------------	----------------

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag  
RF Receptfri förpackning finns

# Infektioner

## Antibiotika

Antibiotika är läkemedel som är verksamma mot bakterier. Antibiotika har ingen effekt på virus och är därför överksamma vid vanliga förkylningar. Många gånger överanvänds antibiotika till exempel vid förkylningar och luftvägsskatarr. Överanvändning ökar risken för att bakterierna blir resistenta (motståndskraftiga) mot antibiotika vilket kan leda till att det i framtiden inte kommer att finnas läkemedel som kan användas vid allvarliga bakterieinfektioner.

Mer information finns på [www.varguiden.se](http://www.varguiden.se) och [www.1177.se](http://www.1177.se).

### PENICILLINER

Penicilliner är samlingsnamn för en grupp antibiotika. Idag finns många varianter av penicillin för olika användningsområden som exempelvis öroninflammation eller urinvägsinfektion.

<i>amoxicillin</i>	⇔ <b>Amimox</b> , Amoxicillin ...
<i>amoxicillin</i> + <i>klavulansyra</i>	⇔ <b>Spektramox</b> , Bioclavid
<i>fenoximetylpenicillin</i>	⇔ <b>Kåvepenin</b> , Tikacillin
<i>flukloxacillin</i>	⇔ <b>Heracillin</b> , Flukloxacillin ...
<i>pivmecillinam</i>	⇔ <b>Selexid</b> , Penomax

### ÖVRIGA ANTIBIOTIKA

<i>cefadroxil</i>	⇔ <b>Cefadroxil Sandoz</b> , Cefamox, Cefadroxil ...
<i>ciprofloxacin</i>	⇔ <b>Ciprofloxacin Hexal</b> , Ciprofloxacin ...
<i>doxycyklin</i>	⇔ <b>Doxyferm</b> , Doxycyklin...
<i>erytromycin</i>	<b>Ery-Max</b>
<i>metronidazol</i>	<b>Flagyl</b>
<i>nitrofurantoin</i>	<b>Furadantin</b>
<i>trimetoprim</i>	⇔ <b>Trimetoprim Meda</b> , Idotrim
<i>trimetoprim</i> + <i>sulfametoxazol</i>	<b>Bactrim</b>
<i>trimetoprim</i> + <i>sulfametoxazol</i>	⇔ <b>Bactrim forte</b> , Eusaprim forte

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag

## Psoriasis

<i>kalcioptriol</i>	<b>Daivonex kräm</b> Underhållsbehandling
<i>kalcioptriol</i> + <i>betametason</i>	⇔ <b>Daivobet</b> , Dovobet salva
<i>kalcioptriol</i> + <i>betametason</i>	<b>Xamiol gel</b> Till hårbotten

## Aktinisk keratos

<i>imikvimod</i>	<b>Aldara</b>
------------------	---------------

## Huvudlöss

På grund av ökad resistens (motståndskraft) hos huvudlöss mot de läkemedel som tidigare har rekommenderats är nu medicintekniska produkter förstahandsval. De finns att köpa på apotek. Medel som innehåller dimetikon kan vara att föredra. Det är viktigt att först ta reda på om det finns löss i håret genom att finkamma med luskam. Alla i familjen eller gruppen ska undersökas. Endast de med levande löss behöver behandlas. Alla med löss i familjen eller gruppen ska behandlas samtidigt. Lusmedlet appliceras i hårbotten enligt medföljande anvisning. Behandlingen upprepas efter cirka en vecka och följs upp med regelbunden finkamning av håret.

## Hud- och sårrengöring

### ANTISEPTIKA

<i>klorhexidin</i>	<b>Descutan*</b> RF
<i>klorhexidin</i>	<b>Klorhexidin Fresenius Kabi lösning</b> RF
<i>klorhexidin</i>	<b>Klorhexidinsprit Fresenius Kabi</b> RF

\* Ingår inte i läkemedelsförmånen

I de flesta fall räcker det med tvål och vatten vid sårrengöring. Den bakteriedödande effekten av klorhexidin minskas vid kontakt med tvål eller blod. Klorhexidin får inte komma in i öronen.

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel  
RF Receptfri förpackning finns

### LÄKEMEDEL MOT VIRUS – T EX VID BÄLTROS

<i>aciklovir</i>	⇔ <b>Aciklovir STADA</b> , Zovirax, Aciclovir ...
------------------	---------------------------------------------------

### LÄKEMEDEL MOT SVAMPINFektioner

<i>flukonazol</i>	⇔ <b>Fluconazol Hexal</b> , Diflucan, Flukonazol ...
-------------------	------------------------------------------------------

### Impetigo – svinkoppor sid 38

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag

## Mage och tarm

### Ont i magen

Ont i magen är ett vanligt symtom som sällan är uttryck för allvarlig sjukdom. Magont går oftast över av sig självt utan läkemedelsbehandling. Förändrade kost- och levnadsvanor kan ibland lindra besvären. Kontakta alltid sjukvården vid blodig kräkning, svart avföring, sväljningsvärigheter, ofrivillig viktminskning, eller ändrade avföringsvanor. Vid oro eller kvarstående besvär bör husläkare kontaktas.

### Halsbränna/Sura uppstötningar

Halsbränna och sura uppstötningar (gastroesofageal refluxsjukdom) är när surt magsäcksinnehåll läcker upp i matstrupen. Vid besvär under längre tid bör läkemedelsbehandling övervägas.

Vid egenvårdsbehandling av halsbränna och sura uppstötningar rekommenderas i första hand ett läkemedel som innehåller ranitidin. Ranitidin har snabb effekt och lämpar sig därför för behandling av tillfälliga besvär.

Vid svåra besvär eller om ranitidin inte hjälper rekommenderas kontakt med din husläkare.

Vid måttliga besvär samt vid egenvård

*ranitidin* ⇔ **Ranitidin Hexal\*** RF

\* Ingår inte i läkemedelsförmånen

Vid uttalade besvär

*omeprazol* ⇔ **Omeprazol Sandoz**, Omeprazol ... RF  
*Bör ordinerars av läkare*

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag RF Receptfri förpackning finns

43

●● Mage och tarm

### Magsår

Rekommendationen avser magsår som påvisats med gastroskopi. Angående förebyggande behandling till patienter med risk för utveckling av magsår till följd av behandling med inflammationshämmande läkemedel (Cox-hämmare), se sid 55.

*omeprazol* ⇔ **Omeprazol Sandoz**, Omeprazol ... RF

### Magsår som beror på bakterien *Helicobacter pylori*

Kombinera

*omeprazol* ⇔ **Omeprazol Sandoz**, Omeprazol ... RF

+

*metronidazol*

**Flagyl**

+

*klaritromycin* ⇔ **Clarithromycin Hexal**, Klacid, Clarithromycin ...

### Om besvären återkommer efter kort tid

Kombinera

*omeprazol* ⇔ **Omeprazol Sandoz**, Omeprazol ... RF

+

*amoxicillin* ⇔ **Amimox**, Amoxicillin ...

+

*klaritromycin* ⇔ **Clarithromycin Hexal**, Klacid, Clarithromycin ...

### Gaser i magen

Inget av de läkemedel som finns på marknaden har visat sig vara effektivt.

### Svampinfektion i munnen

*nystatin* **Mycostatin**

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag RF Receptfri förpackning finns

44

●● Mage och tarm

### Illamående

*metoklopramid* **Primperan**

### Rörelsesjuka – åksjuka

Förebyggande

*meklozin* **Postafen** RF

### Graviditetsillamående

*meklozin* **Postafen** RF

**Migrän** sid 48

### Diarré

Oftast är det tillräckligt att dricka mycket. Ibland kan det vara nödvändigt med läkemedel. Vid diarré och kräkningar hos små barn bör vätskeersättning ges. Färdiga beredningar finns på apotek. Svår eller långvarig diarré ska bedömas av läkare.

*loperamid* ⇔ **Dimor**, Imodium, Loperamid ... RF

### Känslig eller irriterad tarm med dominerande förstoppningsbesvär

Känslig eller irriterad tarm är den svenska benämningen på den tarmfunktionsstörning som på engelska benämns som Irritable Bowel Syndrome och förkortas IBS. Sådan funktionsstörning kan vara förstoppningsdominerad, diarrédominerad eller omväxlande dominerad av förstoppning och diarré; rekommendationen nedan gäller vid förstoppningsdominerad känslig eller irriterad tarm.

*sterkuliagummi* **Inolaxol** RF

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag RF Receptfri förpackning finns

45

●● Mage och tarm

### Förstoppning

**I första hand** – även för långtidsbruk

*laktulos* ⇔ **Laktulos Meda**, Duphalac, Laktulos ... RF

*ispaghula* **Vi-Siblin** RF

**I andra hand**

*makrogol* ⇔ **Movicol**, Laxido, Moxalole RF

+ *elektrolyter*

**I tredje hand för tillfälligt bruk**

*natriumpikosulfat* **Cilaxoral** RF

*laurylsulfat* **Microlax** RF

### Anala smärttillstånd

Symtomatisk behandling

*lidokain* **Xyloproct salva\*** RF

+ *hydrokortison*

\* Ingår inte i läkemedelsförmånen

### Enzymbrist från bukspottkörteln

*pankreasenzymer* **Creon 25000** RF

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag RF Receptfri förpackning finns

46

## Nervsystemet

### Hjärninfarkt – ischemisk stroke

Blodtrycks kontroll, rökstopp, regelbunden fysisk aktivitet och balanserad kost är viktigt för att förebygga stroke. Vid förmaksflimmer ska behandling med Waran alltid övervägas. Vid misstanke om TIA eller stroke (tillfällig eller bestående syrebrist i hjärnan) ska undersökning och utredning ske akut på sjukhus. Ju snabbare behandling sätts in, desto bättre prognos.

#### Behandling efter hjärninfarkt – ischemisk stroke

Vid varje insjuknande ska riskfaktorer bedömas och vid behov åtgärdas.

#### BLODTRYCKSSÄNKANDE BEHANDLING

God blodtrycks kontroll är mycket viktigt efter stroke.

**Högt blodtryck** sid 30

#### LÄKEMEDEL SOM HÄMMAR TROMBOCYTER (BLODPLÄTTAR)

<i>acetylsalicylsyra</i>	⇔ <b>Trombyl</b>
<i>klopidogrel</i>	⇔ <b>Clopidogrel Mylan</b> , Cloriocard, Grepid, Plavix, Clopidogrel ...

Efter TIA eller ischemisk stroke ska Trombyl eller klopidogrel användas för att förebygga ny hjärninfarkt. Vid samtidigt förmaksflimmer bör om möjligt Waran användas istället.

#### Behandling efter TIA eller stroke då proppen kommer från hjärtat

<i>warfarin</i>	⇔ <b>Waran</b>
-----------------	----------------

Vid TIA eller ischemisk stroke med förmaksflimmer ska Waranbehandling alltid övervägas.

#### STATIN

<i>simvastatin</i>	⇔ <b>Simvastatin Actavis</b> , Simvastatin ...
--------------------	------------------------------------------------

#### Sena effekter av stroke

##### Depression

Depression och nedstämdhet drabbar minst 1/3 av strokepatienterna

<i>citalopram</i>	⇔ <b>Citalopram CNS Pharma</b> , Citalopram ...
-------------------	-------------------------------------------------

<i>sertralin</i>	⇔ <b>Sertralin Teva</b> , Zoloft, Sertralin ...
------------------	-------------------------------------------------

##### Epilepsi

Epilepsi drabbar ca 5% efter stroke. **Epilepsi** sid 49

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag

47

●● Nervsystemet

### Migrän

För en del personer med migrän kan regelbundna vanor, tillräckligt med sömn och minskad stress motverka uppkomsten av migrän. Vissa födoämnen och alkoholhaltiga drycker kan utlösa migrän. Läkemedlen har bäst effekt om de tas vid första tecken till migränhuvudvärk. Lättlösliga tabletter t ex brustabletter ger snabb effekt. Det är bra att vila en stund efter att läkemedlet tagits.

#### Anfallsbehandling

##### I första hand

<i>paracetamol</i>	⇔ <b>Alvedon</b> , Pamol, Panodil RF
--------------------	--------------------------------------

<i>acetylsalicylsyra</i>	⇔ <b>Magnecyl brus*</b> RF
--------------------------	----------------------------

\* Ingår inte i läkemedelsförmånen

<i>ibuprofen</i>	⇔ <b>Brufen</b> , Burana, Ibumetin, Ipren RF För barn 6-12 år, <50 kg
------------------	--------------------------------------------------------------------------

##### I andra hand

<i>naproxen</i>	⇔ <b>Pronaxen</b> , Alpoxen, Naproxen ... RF
-----------------	----------------------------------------------

Tilllägg för bättre effekt och mot illamående

<i>metoklopramid</i>	⇔ <b>Primperan</b>
----------------------	--------------------

##### I tredje hand

<i>sumatriptan</i>	⇔ <b>Sumatriptan BMM Pharma</b> , Oriptan, Sumatriptan ... RF Rekommenderad dos är 50 mg till vuxna
--------------------	--------------------------------------------------------------------------------------------------------

<i>sumatriptan</i>	⇔ <b>Imigran nässpray</b> För barn 12-18 år
--------------------	------------------------------------------------

#### Förebyggande behandling

<i>metoprololsuccinat</i>	⇔ <b>Seloken ZOC</b> , Metomylan, Metoprolol ...
---------------------------	--------------------------------------------------

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag  
RF Receptfri förpackning finns

48

●● Nervsystemet

### Epilepsi

#### Förebyggande behandling

<i>karbamazepin</i>	⇔ <b>Tegretol Retard</b>
---------------------	--------------------------

<i>valproinsyra</i>	⇔ <b>Ergenyl</b> <b>Ergenyl Retard</b>
---------------------	-------------------------------------------

#### Rektal akutbehandling – via ändtarmen

<i>diazepam</i>	⇔ <b>Diazepam Desitin</b> , Stesolid
-----------------	--------------------------------------

#### Parkinsons sjukdom

<i>levodopa</i> + benserazid	⇔ <b>Madopark</b> , Levodopa/Benserazid ... <b>Madopark Quick</b> <b>Madopark Depot</b>
---------------------------------	-----------------------------------------------------------------------------------------------

<i>levodopa</i> + karbidopa	⇔ <b>Sinemet</b> <b>Sinemet Depot</b> , Levocar, Levodopa/Carbidopa ...
--------------------------------	-------------------------------------------------------------------------------

#### Restless legs, RLS (rastlösa ben)

##### Mild-måttlig RLS

<i>levodopa</i> + benserazid	⇔ <b>Madopark</b> , Levodopa/Benserazid ... <b>Madopark Quick</b>
---------------------------------	----------------------------------------------------------------------

<i>levodopa</i> + karbidopa	⇔ <b>Sinemet</b>
--------------------------------	------------------

Behandling med Madopark eller Sinemet fungerar bättre i längden om man inte tar tabletterna varje kväll.

##### Svår RLS

<i>pramipexol</i>	⇔ <b>Sifrol</b>
-------------------	-----------------

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag

49

## Njursjukdomar

### Högt blodtryck

Vid njursjukdom med tecken på njurskada med äggvita i urinen eller vid diabetes mellitus bör blodtrycket vara lägre än 130/80 mmHg.

#### ACE-HÄMMARE

<i>enalapril</i>	⇔ <b>Enalapril Sandoz</b> , Renitec, Enalapril ...
------------------	----------------------------------------------------

<i>ramipril</i>	⇔ <b>Ramipril Sandoz</b> , Triatec, Ramipril ...
-----------------	--------------------------------------------------

#### ANGIOTENSINRECEPTORBLOCKERARE (ARB)

<i>losartan*</i>	⇔ <b>Losartan Sandoz</b> , Cozaar, Losatrix, Lostankal, Losartan ...
------------------	----------------------------------------------------------------------

\* Begränsad subvention, se sid 6

#### Vätskedrivande läkemedel

<i>furosemid</i>	⇔ <b>Furix</b> , Impugan, Furosemid ...
------------------	-----------------------------------------

<i>furosemid</i>	⇔ <b>Lasix Retard</b>
------------------	-----------------------

#### Metabol acidosis – ökad surhet (sänkt pH) i blodet

<i>natriumvätekarbonat</i>	⇔ <b>Natriumbikarbonat Recip</b>
----------------------------	----------------------------------

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag

50

# Psykiatri

## Tillfällig ångest

*oxazepam* ⇔ **Oxascand, Sobril**

När bensodiazepiner bör undvikas

*alimemazin* **Theralen**  
*hydroxizin* **Atarax**

## Ångestsyndrom

Paniksyndrom, social fobi, tvångssyndrom, posttraumatiskt stressyndrom och generaliserat ångestsyndrom.

### I första hand

*sertralin* ⇔ **Sertralin Teva, Zolofit, Sertralin ...**

I andra hand, vid paniksyndrom eller tvångssyndrom

*klomipramin* ⇔ **Anafranil, Klomipramin ...**  
**Anafranil Retard**

## Depression

Den antidepressiva effekten av läkemedlen nedan är inbördes likvärdig. Utvärdering bör ske när läkemedlet använts i tillräckligt hög dos under så lång tid att det bör ha gett effekt.

### I första hand

*citalopram* ⇔ **Citalopram CNS Pharma, Citalopram ...**  
*sertralin* ⇔ **Sertralin Teva, Zolofit, Sertralin ...**

I andra hand

*mirtazapin* ⇔ **Mirtazapin Actavis, Mirtazapin ... tablett**  
*venlafaxin* ⇔ **Venlafaxin Mylan, Venlafaxin ...**

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag

51

# Smärta

## Nociceptiv smärta

Vävnadsskadesmärta med eller utan inflammation

### Korttidsbehandling

#### PARACETAMOL

*paracetamol* ⇔ **Alvedon, Panodil, Pamol RF**

Paracetamol är smärtlindrande och febernedsättande och är förstahandsmedel vid olika typer av smärta. Det används mot t ex huvudvärk, tandvärk, mensvärk, muskelvärk och reumatiska smärtor. Vid dosering 2 tablett (à 500 mg) 4 gånger om dagen (=4 g) till vuxna är det sällsynt med biverkningar. Överskrids maxdoseringen (4 g/dygn) finns risk för leverskada. Paracetamol kan användas vid egenvård från 3 månaders ålder.

Smärtstillande effekt vid intag av tablett eller oral lösning fås efter ½-1 timme, för stolpiller dröjer det 2-3 timmar innan full effekt fås.

#### INFLAMMATIONSHÄMMANDE LÄKEMEDEL (COX-HÄMMARE)

Cox-hämmare (NSAID) ger bra smärtlindring och hämmar inflammation. Risken för biverkningar ökar med stigande doser. Vissa Cox-hämmare ökar risken för blödning. Patienter som behandlas med Waran (warfarin) bör kontakta läkare innan Cox-hämmare används. En del Cox-hämmare ökar risken för magsår och då rekommenderas i vissa fall magskydd med omeprazol.

Äldre och patienter med hjärtsjukdom eller nedsatt njurfunktion bör endast använda Cox-hämmare efter kontakt med läkare. Regelbunden användning av ibuprofen gör att acetylsalicylsyra (t ex Trombyl) kan förlora sin förebyggande effekt mot blodpropp.

*ibuprofen* ⇔ **Brufen, Burana, Ibumetin, Ipren RF**

Vid egenvård av vuxna rekommenderas doser under 1200 mg per dygn. Ibuprofen kan användas från 6 månaders ålder.

forts

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel RF Receptfri förpackning finns

53

●● Psykiatri

## Nikotinberoende

Tobak är skadligt för hälsan och kan leda till flera olika allvarliga sjukdomar. Chanserna att lyckas sluta röka ökar kraftigt med stöd och hjälpmedel av olika slag, t ex nikotinersättningsmedel.

Vårdcentraler och sluta-röka-linjen [www.slutarokalinjen.org](http://www.slutarokalinjen.org), tfn 020-84 00 00 erbjuder hjälp.

## Alkoholsjukdomar

### Återfallsförebyggande behandling

Dessa läkemedel kan ordineras i alla delar av hälso- och sjukvården (inte enbart inom beroendevård) tillsammans med medicinska råd och stöd.

*akamprosot* ⇔ **Campral, Aotal**  
*naltrexon* **Naltrexon Vitaflo**

## Abstinensbehandling

*oxazepam* ⇔ **Oxascand, Sobril**

## B1-vitaminbrist

*tiamin* **Betabion**

## Sömnstörningar

Dessa läkemedel bör endast användas under en kort period (dagar till någon vecka). Vid längre tids behandling bör uppehåll i behandlingen göras med jämna mellanrum. Risken för tillvänjning blir då mindre.

*zopiklon* ⇔ **Zopiklon Mylan, Imovane, Zopiklon ...**

Vid beroenderisk

*propiomazin* **Propavan**

Äldre bör behandlas med försiktighet med Propavan p g a ökad risk för trötthet under dagen och besvär från musklerna t ex muskelstelhet myrkrampningar, darrningar och krampor.

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag

52

●● forts Inflammationshämmande läkemedel (Cox-hämmare)

För snabbt insättande effekt

*diklofenak-K* ⇔ **Diclofenac T ratiopharm, Voltaren T, Diklofenak T ... RF**

För kontinuerlig korttidsbehandling

*diklofenak-Na* ⇔ **Diklofenak Mylan, Voltaren, Diklofenak ...**

Vid egenvård av vuxna rekommenderas doser under 75 mg per dygn. Långtidsanvändning av diklofenak (flera månader eller år), speciellt i höga doser, kan medföra ökad risk för hjärtinfarkt.

#### MORFIN OCH MORFINLIKANDE LÄKEMEDEL

*kodein* ⇔ **Citodon, Panocod**  
*+ paracetamol*  
*morfin* **Morfin Meda tablett, inj**  
*buprenorfin* **Temgesic resoriblett**

### Långtidsbehandling

#### PARACETAMOL

*paracetamol* ⇔ **Alvedon, Panodil, Pamol RF**

#### COX-HÄMMARE (NSAID)

*ibuprofen* **Brufen retard**

Ibuprofen kan motverka den hjärtinfarktskyddande effekten av acetylsalicylsyra (Trombyl).

*naproxen* ⇔ **Pronaxen, Alproxen, Naproxen ... RF**

*nabumeton* **Relifex, Nabumeton... RF**

Vid egenvård har Relifex indikationen artrossmärta. Relifex doseras då 1 tablett à 1 g 1 gång per dygn. Effekten kommer gradvis under de första dygnet av behandlingen.

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag RF Receptfri förpackning finns

54

### Förebyggande av magsår vid behandling med inflammationshämmande läkemedel (Cox-hämmare)

Risken för att få magsår av Cox-hämmare ökar med stigande doser. Det är större risk att få magsår av inflammationshämmande läkemedel om man tidigare haft magsår, är äldre, samtidigt använder flera Cox-hämmare eller om man samtidigt använder kortison och Cox-hämmare. I dessa fall rekommenderas tillägg av omeprazol.

omeprazol	⇔ <b>Omeprazol Sandoz</b> , Omeprazol ... RF
-----------	----------------------------------------------

### MORFIN OCH MORFINLIKANDE LÄKEMEDEL

morfin	<b>Dolcontin långverkande</b>
buprenorfin	<b>Norspan plåster</b>

### Förstoppning orsakad av morfin och morfinliknande läkemedel

Förstoppning är en vanlig biverkning av morfin och morfinliknande läkemedel. Detta beror på att tarmrörelserna försämras. Fiberpreparat (som t ex Lunelax och Vi-Siblin) är olämpliga. Ibland behövs läkemedel som påskyndar tarmrörelserna (motorikstimulerande).

### Grundbehandling

makrogol + elektrolyter	⇔ <b>Movicol</b> , Laxido, Moxalole RF
----------------------------	----------------------------------------

### Tilläggsbehandling vid behov

natriumpikosulfat	<b>Cilaxoral RF</b>
-------------------	---------------------

### Illamående orsakat av morfin och morfinliknande läkemedel

meklozin	<b>Postafen RF</b>
metoklopramid	<b>Primperan</b>

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag  
RF Receptfri förpackning finns

55

### Generaliserade smärttillstånd (utbredd smärta i kroppen)

Effekten av läkemedel vid så kallade generaliserade smärttillstånd (till exempel fibromyalgi) är begränsad. Ett multiprofessionellt omhändertagande rekommenderas, t ex av läkare, sjukgymnast, psykolog och kurator. Amitriptylin kan medföra en minskad smärtupplevelse och förbättrad sömn.

amitriptylin	<b>Tryptizol</b>
--------------	------------------

### Nervsmärta

Smärta som beror på sjukdom eller skada i nervsystemet, t ex efter bältros, vid så kallad diabetesneuropati eller efter stroke.

### I första hand

amitriptylin	<b>Tryptizol</b>
--------------	------------------

### I andra hand

gabapentin	<b>Gabapentin Sandoz</b>
------------	--------------------------

### Trigeminusneuralgi – huggsmärta i ansiktet

Ett tillstånd med svår huggande ensidig smärta i ansiktet, ofta under ena ögat eller i kinden.

karbamazepin	<b>Tegretol</b> <b>Tegretol Retard</b>
--------------	-------------------------------------------

### Inflammation

#### INJEKTIONSBEHANDLING

metylprednisolon	<b>Depo-Medrol</b>
triamcinolon	<b>Lederspan</b>

#### KORTISON I TABLETTFORM

Vid allvarliga inflammatoriska tillstånd t ex polymyalgia rheumatica

prednisolon	<b>Prednisolon Pfizer</b>
-------------	---------------------------

56

### Gikt

#### Akut behandling

För behandling av smärta vid en giktattack rekommenderas Cox-hämmare se sid 53.

#### Förebyggande behandling

allopurinol	⇔ <b>Allopurinol Nordic Drugs</b> , Zyloric, Allopurinol ...
-------------	--------------------------------------------------------------

Migrän sid 48

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag

57

## Urologi

### Trängningsinkontinens – överaktiv urinblåsa hos män och kvinnor

Rekommendationerna avser såväl män som kvinnor. Läkemedel mot inkontinens har måttlig effekt. Behandling bör pågå 4-6 veckor före utvärdering, förutsatt att inte allvarliga biverkningar inträffar. Muntorrhet är en vanlig biverkan. Hos äldre finns även risk för förvirringstillstånd. Hos män finns det en viss risk för att urinblåsan inte töms helt. Miktionslista (en lista där man anger när och hur mycket man kissar) bör föras före och under behandling för att utvärdera effekten.

solifenacin	<b>Vesicare</b>
tolterodin	<b>Detrusitol</b> <b>Detrusitol SR</b>

### Sjukdomar i prostata

Prostata, som är viktig för fortplantningen, är en liten körtel som sitter som en blodtrycksmanschett runt översta delen av urinröret. Läget innebär att sjukdomar i körteln, inflammation (prostatit), godartad prostataförstoring (BPH) och cancer, kan försvåra blåstömningen. Detta leder bland annat till svag urinstråle, att urinblåsan inte töms helt, behov av att kissa oftare (särskilt besvärligt nattetid), urinträngningar och risk för totalstopp.

### Prostata-specifikt antigen (PSA)

PSA är ett protein som bildas i prostata och ingår i utredningen av misstänkt prostatasjukdom. PSA kan mätas i ett vanligt blodprov och användas som markör för diagnos av prostatacancer. Det är viktigt att notera att enstaka prov inte är tillräckligt bevis för cancer, men kan ge en signal om att ytterligare utredning är nödvändig. Provet är också av stort värde för att följa effekten av tumörbehandling.

58

## Godartad prostataförstoring

Det vanligaste symtomet vid godartad prostataförstoring är problem med att tömma urinblåsan. För att lindra besvären används två olika typer av läkemedel, alfa-1-receptorblockerare och 5-alfa-reduktashämmare. Alfa-1-receptorblockerare har snabbt insättande effekt och gör att musklerna kring urinröret slappnar av, därigenom underlättas urinflödet. 5-alfa-reduktashämmare gör att körteln minskar i omfång, effekten inträder först efter 3-6 månader. Godartad prostataförstoring kan även behandlas kirurgiskt.

### ALFA-1-RECEPTORBLOCKERARE

*alfuzosin* ⇔ **Alfuzosin ratiopharm**, Lafunomyl, Alfuzosin ...

### 5-ALFA-REDUKTASHÄMMARE

*finasterid* ⇔ **Finasterid Sandoz**, Finasterid ...

## Impotens

### PDE5-HÄMMARE

Obs! Samtidigt intag av nitropreparat (sid 32) får absolut inte ske.

#### I första hand

*sildenafil* ⇔ **Viagra\***

I andra hand

*tadalafil* ⇔ **Cialis\***

Effekten varar i cirka 6 timmar för sildenafil och cirka 36 timmar för tadalafil.

\* Ingår inte i läkemedelsförmånen

### PGE1-ANALOG

*alprostadil* ⇔ **Bondil uretralstift**

## Övrig urologi

### LOKALBEDÖVNINGSMEDEL

*lidokain* ⇔ **Xylocain gel**

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag

59

## Äldre och läkemedel

### Läkemedelsgenomgångar

Läkemedelsbehandlingen bör ses över och omprövas regelbundet. Då kan onödiga läkemedel och skadliga kombinationer av läkemedel undvikas och därmed minskar risken för biverkningar.

### Generella rekommendationer

Lägsta möjliga dos bör eftersträvas vid läkemedelsbehandling av äldre eftersom de dels kan vara extra känsliga för läkemedel som påverkar nervsystemet, dels ofta har nedsatt njurfunktion. Särskilt läkemedel som till stor del utsöndras oförändrade i urinen bör ges i lägre dos.

Vid behandling av högt blodtryck är det viktigt att tänka på att risken för tillfälligt blodtrycksfall när man reser sig hastigt, ökar med stigande ålder.

Många vanliga läkemedel har biverkningar som kan påverka födointaget på olika sätt. Risken för att få nedsatt aptit, muntorrhet och illamående ökar vid behandling med flera olika läkemedel.

### Läkemedel som bör undvikas eller ges med försiktighet till äldre

#### LÄKEMEDEL MED ANTIKOLINERGA EFFEKTER

Vissa läkemedel har så kallade antikolinerga effekter eller biverkningar. De bör inte användas på grund av ökad risk för förvirring. Exempel på sådana läkemedel är vissa antihistaminer som Atarax och Lergigan, tricykliska antidepressiva samt läkemedel mot överaktiv urinblåsa (trängningsinkontinens).

#### LUGNANDE MEDEL OCH SÖMNMEDEL

Lugnande medel och sömnmedel som innehåller bensodiazepiner med lång verkan bör undvikas till äldre, till exempel läkemedel som innehåller diazepam, flunitrazepam eller nitrazepam. Sömnmedlet Propavan bör också undvikas på grund av ökad risk för biverkningar hos äldre personer.

60

### ANTIPSYKOTISKA LÄKEMEDEL

Endast patienter med psykotiska symtom, där behandling utan läkemedel inte räcker, bör behandlas med antipsykotiska läkemedel. Behandlingen ska utvärderas regelbundet.

### METFORMIN

Risken för allvarliga biverkningar med metformin ökar när njurfunktionen försämras. Redan vid måttligt nedsatt njurfunktion bör behandling med metformin avslutas.

### SMÄRTLINDRANDE LÄKEMEDEL

Läkemedel som innehåller tramadol bör undvikas av äldre på grund av ökad risk för biverkningar. Som grundbehandling vid smärta rekommenderas paracetamol (Alvedon, Pamol, Panodil och Reliv). När äldre får inflammationshämmare (Cox-hämmare) ska lägsta effektiva dos användas. Vid långtidsbehandling med inflammationshämmare läkemedel kan det bli aktuellt att skydda magen mot magsår med t ex omeprazol.

Vid behandling med starka smärtstillande medel, så kallade opioider, är det viktigt att vara observant på att de verkligen ger smärtlindring och inte bara trötthet. Dosen ska anpassas för varje patient för att minska risken för biverkningar.

### Läkemedelsrekommendationer till äldre

#### Ångest

Vid kortvariga ångestbesvär och eventuellt i början av behandling med citalopram eller liknande läkemedel.

*oxazepam* ⇔ **Oxascand**, Sobril

Långvariga ångestbesvär

*citalopram* ⇔ **Citalopram CNS Pharma**, Citalopram ...

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag

61

### Depression

Effekten av antidepressiva läkemedel sätter in senare hos äldre än hos yngre.

#### I första hand

*citalopram* ⇔ **Citalopram CNS Pharma**, Citalopram ...

I andra hand

*mirtazapin* ⇔ **Mirtazapin Actavis**, Mirtazapin ... tablett

### Sömnstörningar

Innan behandling med sömnmedel inleds bör man undersöka om sömnproblemen beror på biverkningar från läkemedel eller på kroppsliga sjukdomar. Sömnmedel bör användas endast under en kort period (dagar till någon vecka). Vid längre tids behandling bör uppehåll i behandlingen göras med jämna mellanrum. Risken för tillvänjning blir då mindre.

*zopiklon* ⇔ **Zopiklon Mylan**, Imovane, Zopiklon ...

### Beteendemässiga och psykiska symtom vid demenssjukdomar (BPSD)

Vid BPSD bör fysiska orsaker och läkemedelsbiverkningar uteslutas. I första hand bör behandling utan läkemedel prövas (omvårdnad och stimulans). Om detta inte räcker kan läkemedel prövas, helst under en kort period. Effekt och dos bör utvärderas efter 2 veckor och därefter regelbundet.

⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel ... Generika från olika företag

62

## Alzheimers sjukdom

Alla kolinesterashämmare (så kallade Alzheimerläkemedel) har liten men likvärdig effekt.

Innan behandling inleds bör en fullständig utredning göras för att utsluta behandlingsbara orsaker till demens. Samtidigt ska läkemedelsbehandlingen ses över. I behandlingen ska alltid aktivering, kontroll av social trygghet och psykiska besvär ingå. Vid läkemedelsbehandling ska en individuell utvärdering ske efter 6 månader för eventuell dosjustering. Därefter bör detta ske minst en gång om året.

Byte eller utsättning av preparat rekommenderas vid utebliven effekt eller biverkningar. Senast 3 veckor efter utsättning bör patientens tillstånd utvärderas.

### KOLINESTERASHÄMMARE

#### I första hand

<i>donepezil</i>	<b>Aricept</b>
<i>galantamin</i>	<b>Reminyl</b>

#### I andra hand

<i>rivastigmin</i>	<b>Exelon plåster</b>
--------------------	-----------------------

## Ögon

### Bakterieinfektion i bindhinnan

En infektion i bindhinnan läker i allmänhet ut av sig självt inom en vecka och behöver oftast inte behandlas. Detta gäller särskilt när infektionen kommer i samband med en förkylning.

<i>fusidinsyra</i>	<b>Fucithalmic</b>
<i>kloramfenikol</i>	<b>Chloromycetin</b>

### Allergisk inflammation i bindhinnan

#### I första hand

<i>natriumkromoglikat</i> ⇔	<b>Lecrolyn, Lomudal RF</b>
-----------------------------	-----------------------------

#### I andra hand

<i>emedastin</i>	<b>Emadine</b>
------------------	----------------

### Torra och irriterade ögon

Det finns många olika preparat mot torra och irriterade ögon. Fråga din läkare eller på apoteket.

#### Generella rekommendationer

- Undvik drag, torr luft, hög lufttemperatur, rök och damm.
- Tänk på att blinka vid långvarig fixation, till exempel vid bildskärmsarbete.
- Undvik allergiframkallande ämnen.
- Kontaktlinser är olämpligt vid torra ögon.
- Vid långvarig behandling med tårsubstitut bör preparat utan konserveringsmedel (i regel sådana i engångspipetter) väljas.
- Samtliga preparat ger mer eller mindre symtom av övergående dimsyn. Preparaten mot lätta besvär ger upphov till dimsyn i mindre grad än de mot svåra besvär, som också ofta upplevs som "segare" och "kladdigare".

### Zoster ophthalmicus – bältros som drabbar ögat

Vid zoster ophthalmicus bör ögonläkare kontaktas.

64 ⇔ Apoteken kan komma att föreslå ett billigare likvärdigt läkemedel RF Receptfri förpackning finns

## Öron

### Inflammation i hörselgången – extern otit

#### I första hand

<i>oxytetracyklin</i> + <i>hydrokortison</i> + <i>polymyxin B</i>	<b>Terracortril med polymyxin B</b>
-------------------------------------------------------------------------	-------------------------------------

#### I andra hand

<i>betametason</i>	<b>Diproderm örondroppar</b>
--------------------	------------------------------

Öroninflammation sid 41

Rörelsesjuka – åksjuka sid 45

### Miljöeffekter av läkemedel

De flesta läkemedel som används hamnar till slut i avloppet, i oförändrad form eller som metaboliter. Läkemedelsrester kan nå vattendrag och grundvattnet trots passage genom avloppsreningsverken. Eftersom läkemedel ofta är anpassade för att stå emot biologisk nedbrytning kan de finnas kvar i miljön under lång tid.

Vissa läkemedel har påvisats i dricksvatten vilket är en varningssignal om att vårt sätt att hantera läkemedel i dag kan leda till hälso- och miljöproblem i framtiden. Stockholms läns landsting har därför beslutat att läkemedelssubstanser successivt ska miljöklassificeras. Omkring 95% av försäljningsvolymen i Stockholms län utgörs för närvarande av miljöklassificerade läkemedel.

#### Miljöpåverkan beaktas i Kloka Listan

Miljöklassificeringen beaktas vid val av rekommenderade preparat i Kloka Listan. När preparat som jämförs är likvärdiga avseende medicinsk effekt, säkerhet och farmaceutisk ändamålsenlighet beaktas miljöpåverkan och pris.

#### Miljöfarlighet avser substansens miljöskadliga egenskaper

Klassificering sker både av miljöfarlighet och miljörisk. Med miljöfarlighet avses substansens miljöskadliga egenskaper, som förmåga att stå emot nedbrytning (persistens), förmåga att ansamlas i fettvävnad (bioackumulering) och dess giftighet för vattenlevande organismer (toxicitet). Miljöfarlighetsklassificeringen görs av Stockholms läns landsting och baseras på data från läkemedelstillverkarna.

#### Miljörisk avser sannolikheten för att skadliga halter uppstår

Miljörisken avser sannolikheten för akut toxisk påverkan för vattenledande organismer vid användning av substansen i nuvarande omfattning. Miljörisksbedömningen utförs av Läkemedelsindustriföreningen enligt en modell som tagits fram i samarbete med Stockholms läns landsting, Apoteket AB, Läkemedelsverket samt Sveriges Kommuner och Landsting.

### **Både miljöfarlighet och miljörisk bör granskas**

Vid bedömning av en substans miljöpåverkan bör hänsyn tas till både miljörisk och miljöfarlighet eftersom dessa begrepp delvis beaktar olika egenskaper.

### **Lämna överblivna läkemedel på apotek**

Överblivna läkemedel ska lämnas in på apotek, det gäller också läkemedelsinnehållande plåster och p-ringar med östrogen – både använda och oanvända. Även vissa förbrukade flergångsinhalatorer med läkemedel kvar efter användningen är viktiga att hantera rätt. Ett säkert omhändertagande är att lämna in alla dessa typer av produkter på apotek där de tas om hand på ett sådant sätt att de inte skadar miljön. Läs därför den instruktion som följer med extra noga.

67

## **Stockholms läns läkemedelskommitté och expertråd**

Stockholms läns läkemedelskommitté består av erfarna och kunniga sjukhusläkare, primärvårdsläkare, kliniska farmakologer och apotekare i Stockholm. Läkemedelskommittén är läkarnas rådgivare i läkemedelsfrågor. Stockholms läns läkemedelskommittés 21 expertråd arbetar fram rekommendationerna för Kloka Listan. Expertråden föreslår rekommendationer för Kloka Listan som är grundade på vetenskaplig dokumentation avseende effekt och säkerhet, beprövad erfarenhet och kostnadseffektivitet. Vilka läkemedel som ska finnas med i Kloka Listan beslutas av Stockholms läns läkemedelskommitté och omprövas årligen.

### **Ledamöter i Stockholms läns läkemedelskommitté**

**Eva Andersén Karlsson**, ordförande, docent, överläkare

**Carl-Gustaf Elinder**, vice ordförande, professor  
Avdelningschef Medicinskt Kunskapscentrum

**Johan Bratt**, docent, överläkare

Vice ordförande Läkemedelsrådet vid Karolinska Universitetssjukhuset

**Marja-Liisa Dahl**, professor, verksamhetschef  
Klinisk farmakologi

**Johan Franck**, professor, verksamhetschef  
Ordförande Expertrådet för psykiatriska sjukdomar

**Yvonne Freund-Levi**, med dr, överläkare  
Ordförande Expertrådet för geriatriska sjukdomar

**Jan Hasselström**, med dr, allmänläkare  
Ordförande Expertrådet för allmänmedicin

**Roger Henriksson**, professor, verksamhetschef  
Ordförande Expertrådet för onkologiska och hematologiska sjukdomar

**Paul Hjemdahl**, professor, överläkare  
Ordförande Expertrådet för hjärt-kärlsjukdomar

**Kristina Johansson**, leg apotekare  
Farmaceutisk sekreterare

**Thomas Kahan**, professor, överläkare  
Ordförande Läkemedelsrådet vid Danderyds sjukhus

68

**Synnöve Lindemalm**, med dr, specialistläkare  
Barnläkare

**Rickard Malmström**, docent, överläkare  
Representant Karolinska Institutet

**Lena Mattila**, medicinskt ansvarig sjuksköterska

**Christer Norman**, allmänläkare

**Marie-Louise Ovesjö**, med dr, överläkare  
Ordförande Kloka Listan-utskottet

**Peter Persson**, farm dr, leg apotekare  
Ordförande Läkemedelsgruppen vid Capio S:t Görans sjukhus

**Daniel Schmidt**, docent, överläkare  
Ordförande Expertrådet för gastroenterologiska sjukdomar

**Stina Sellgren**, med dr, sjuksköterska  
Stf omvårdnadschef

69

### **Stockholms läns läkemedelskommittés expertråd**

Ordförande

#### **Allmänmedicin**

Jan Hasselström, med dr, allmänläkare

#### **Analgetika och reumatologiska sjukdomar**

Jan Persson, med dr, överläkare

#### **Anestetika, vätsketerapi och nutrition**

Gunilla Sundelin, överläkare

#### **Endokrinologiska och metabola sjukdomar**

Charlotte Höybye, docent, överläkare

#### **Gastroenterologiska sjukdomar**

Daniel Schmidt, docent, överläkare

#### **Geriatriska sjukdomar**

Yvonne Freund-Levi, med dr, överläkare

#### **Hjärt-kärlsjukdomar**

Paul Hjemdahl, professor, överläkare

#### **Hudsjukdomar**

Lena Lundeberg, docent, verksamhetschef

#### **Infektionssjukdomar**

Urban Hellgren, docent, överläkare

#### **Luftvägs- och allergisjukdomar**

Michael Runold, med dr, överläkare

#### **Medicinska njursjukdomar**

Peter Barany, docent, överläkare

70

### Neurologiska sjukdomar

Mia von Euler, docent, överläkare

### Obstetrik och gynekologi

Angelica Lindén Hirschberg, professor, överläkare

### Onkologiska och hematologiska sjukdomar

Roger Henriksson, professor, verksamhetschef

### Plasmaprodukter och vissa antitrombotiska läkemedel

Gerd Lärfars, docent, verksamhetschef

### Psykiatriska sjukdomar

Johan Franck, professor, verksamhetschef

### Radiologiska läkemedel

Peter Aspelin, professor, överläkare

### Särläkemedel

Katarina Wide, med dr, överläkare

### Urologi

Tareq Alsaody, bitr överläkare

### Vaccin

Åke Örtqvist, docent, smittskyddsläkare

### Ögonsjukdomar

Leif Tallstedt, docent, chefläkare

71

## Substanser och preparat

Kursiv stil = aktiv substans/generisk substans

Rak stil = handelsnamn

A	
<i>acetylsalicylsyra</i>	32, 33, 35, 47, 48, 53, 54
<i>aciclovir</i>	42
Aciklovir STADA	42
Aclasta	20
Activelle	29
<i>adapalen</i>	39
<i>adapalen + bensoylperoxid</i>	39
<i>adrenalin</i>	11
Adrenalin Mylan	11
Airomir	14
<i>akamprosac</i>	52
Aldara	40
<i>alendronat</i>	20
Alendronat Teva Veckotablett	20
<i>alfuzosin</i>	59
Alfuzosin ratiopharm	59
<i>alimemazin</i>	51
<i>allopurinol</i>	57
Allopurinol Nordic Drugs	57
<i>alprostadil</i>	59
Altargo	38
Alvedon	48, 53, 54, 61
<i>amilorid</i>	31, 34
Amilorid Mylan	34
Amimox	41, 44
<i>amitriptylin</i>	56
<i>amlodipin</i>	31, 32
Amlodipin BMM Pharma	31, 32
<i>amoxicillin</i>	41, 44
<i>amoxicillin + klavulansyra</i>	41
Anafranil	51

72

Anafranil Retard	51
Anapen	11
Anapen Junior	11
Aricept	63
Atacand	34
Atarax	39, 51, 60
Atrovent	13, 16
Atrovent Nasal	13
<i>azelainsyra</i>	39

### B

Bactrim	41
Bactrim forte	41
Basiron AC	39
Behepan	21
<i>bendroflumetiazid</i>	31, 34
<i>bensoylperoxid</i>	39
Betabion	52
<i>betametason</i>	11, 14, 16, 17, 37, 40, 65
Betapred	11, 14, 16, 17
Betnovat	37
<i>bisoprolol</i>	32, 33, 35
Bisoprolol Actavis	32, 33, 35
Bondil	59
Bricanyl Turbuhaler	14
Brufen	53, 54
Brufen retard	54
<i>budesonid</i>	15, 16, 17
<i>budesonid + formoterol</i>	16
<i>buprenorfin</i>	54, 55
Buventol Easyhaler	14, 16

### C

Calcichew-D3 Spearmint	20
Campral	52
Canesten	28
Canoderm	37
<i>cefadroxil</i>	38, 41

73

Cefadroxil Sandoz	38, 41
Cerazette	27
<i>cetirizin</i>	11, 39
Cetirizin Hexal	11, 39
Chloromycetin	64
Cialis	59
Cilaxoral	46, 55
<i>ciprofloxacin</i>	41
Ciprofloxacin Hexal	41
<i>citalopram</i>	47, 51, 61, 62
Citalopram CNS Pharma	47, 51, 61, 62
Citodon	54
Clarithromycin Hexal	44
Clopidogrel Mylan	32, 33, 47
Cocillana-Etyfin	14
Cortimyk	38
Creon 25000	46
<i>cyanokobalamin</i>	21
Cyklokapron	27

### D

Daivobet	40
Daivonex	40
Dalacin	28
<i>dalteparin</i>	36
Depo-Medrol	56
Depo-Provera	27
Descutan	40
<i>desogestrel</i>	27
Detrusitol	58
Detrusitol SR	58
<i>dextriferron</i>	21
<i>diazepam</i>	49, 60
Diazepam Desitin	49
Diclofenac T ratiopharm	54
Differin	39
<i>digoxin</i>	34, 35
Digoxin BioPhausia	34, 35

74

<i>diklofenak-K</i>	54
Diklofenak Mylan	54
<i>diklofenak-Na</i>	54
Dimor	45
Diproderm	65
Dolcontin	55
<i>donepezil</i>	63
<i>doxycyklin</i>	41
Doxyferm	41
<i>drospirenon + etinylöstradiol</i>	26
Duroferon	21
<i>D-vitamin</i>	20, 87

## E

<i>ekonazol</i>	38
ellaOne	27
Elocon	37
Emadine	12, 64
<i>emedastin</i>	12, 64
Emovat	37
<i>enalapril</i>	30, 31, 33, 50
Enalapril Comp Sandoz	31
<i>enalapril + hydroklortiazid</i>	31
Enalapril Sandoz	30, 33, 50
Epiduo	39
Ergenyl	49
Ergenyl Retard	49
Ery-Max	41
<i>erytromycin</i>	41
Esidrex	31, 34
Estradot	29
<i>etinylöstradiol</i>	25, 26
<i>etonogestrel</i>	26, 27
<i>etonogestrel + etinylöstradiol</i>	26
<i>etylmorfin + cocillanaextrakt + senegaextrakt</i>	14
Exelon	63

75

## F

Femanest	29
<i>fenoximetyl-penicillin</i>	41
Ferinject	21
<i>ferrosulfat</i>	21
Finacea	39
<i>finasterid</i>	59
Finasterid Sandoz	59
Flagyl	28, 41, 44
Fluconazol Hexal	28, 42
<i>flukloxacillin</i>	38, 41
<i>flukonazol</i>	28, 42
Flutide Diskus	15, 17
<i>flutikason</i>	15, 16, 17
<i>flutikason + salmeterol</i>	16, 17
Folacin	21
<i>folsyra</i>	21
<i>formoterol</i>	15, 16, 17
Fragmin	36
Fucithalmic	64
Fundan	38
Furadantin	41
Furix	34, 50
<i>furosemid</i>	34, 50
<i>fusidinsyra</i>	64

## G

<i>gabapentin</i>	56
Gabapentin Sandoz	56
<i>galantamin</i>	63
<i>glibenklamid</i>	23
Glibenklamid Recip	23
<i>glimepirid</i>	23
Glimepirid BMM Pharma	23
<i>glipizid</i>	23
Glucagon Novo Nordisk	23
<i>glukagon</i>	23
<i>glycerol</i>	37

76

<i>glyceryltrinitrat</i>	32
Glytrin	32

## H

Heracillin	38, 41
Humalog	23
<i>hydroklortiazid</i>	31, 34
<i>hydroklortiazid + amilorid</i>	31
<i>hydrokortison</i>	37, 38, 46, 65
<i>hydrokortisonbutyrat</i>	37
Hydrokortison CCS	37
<i>hydroxizin</i>	39, 51

## I

<i>ibuprofen</i>	53, 54
Imdur	32
Imigran	48
<i>imikvimod</i>	40
Indivina	29
Innohep	36
Inolaxol	45
Insulatard	23
<i>insulin aspart</i>	23
<i>insulin humant</i>	23
<i>insulin lispro</i>	23
<i>ipratropium</i>	13, 16
Isoptin Retard	32, 35
<i>isosorbid-5-mononitrat</i>	32
<i>ispaghula</i>	46

## J

<i>järnsackaros</i>	21
---------------------	----

## K

Kalcipos-D	20
<i>kalcipotriol</i>	40
<i>kalcipotriol + betametason</i>	40

77

<i>kalciumkarbonat + D-vitamin</i>	20
Kaleorid	34
<i>kaliumpklorid</i>	34
<i>kandesartan</i>	34
<i>karbamazepin</i>	49, 56
<i>karbamid</i>	37
<i>ketokonazol</i>	38
<i>klaritromycin</i>	44
<i>klindamycin</i>	48
<i>klobetason</i>	37
<i>klomipramin</i>	51
<i>klopidogrel</i>	32, 33, 47
<i>kloramfenikol</i>	64
<i>klorhexidin</i>	40
Klorhexidin Fresenius Kabi	40
Klorhexidinsprit Fresenius Kabi	40
<i>klotrimazol</i>	28
<i>kodein + paracetamol</i>	54
Kåvepenin	41

## L

<i>laktulos</i>	46
Laktulos Meda	46
Lasix Retard	34, 50
<i>laurylsulfat</i>	46
Lecrolyn	12, 64
Lederspan	56
Levaxin	23
<i>levodopa + benserazid</i>	49
<i>levodopa + karbidopa</i>	49
<i>levonorgestrel</i>	25, 26, 27, 29
<i>levonorgestrel + etinylöstradiol</i>	26
<i>levotyroxin</i>	23
<i>lidokain</i>	46, 59
<i>lidokain + hydrokortison</i>	46
Locoid	37
<i>loperamid</i>	45

78

<i>loratadin</i>	11, 39
Loratadin Hexal	11, 39
<i>losartan</i>	22, 31, 34, 50
Losartan Sandoz	31, 34, 50
<i>lymecyklin</i>	39

## M

Madopark	49
Madopark Depot	49
Madopark Quick	49
Magnecyl brus	48
<i>makrogol + elektrolyter</i>	46, 55
<i>medroxyprogesteron</i>	27, 29
<i>meklozin</i>	45, 55
<i>metformin</i>	23, 61
Metformin Meda	23
<i>metoklopramid</i>	45, 48, 55
<i>metoprololsuccinat</i>	31, 32, 33, 48
<i>metronidazol</i>	28, 41, 44
<i>metylprednisolon</i>	56
Microlax	46
<i>mikonazol + hydrokortison</i>	38
Mildison Lipid	37
Mindiab	23
Miniderm	37
Mirena	26, 27, 29
<i>mirtazapin</i>	51, 62
Mirtazapin Actavis	51, 62
<i>mometason</i>	12, 13, 37
<i>morfin</i>	54, 55
Morfin Meda	54
Movicol	46, 55
Mycostatin	44

## N

<i>nabumeton</i>	54
<i>naltrexon</i>	52

79

Naltrexon Vitaflo	52
<i>naproxen</i>	28, 48, 54
Nasonex	12, 13
Natriumbikarbonat Recip	50
<i>natriumkromoglikat</i>	12, 64
<i>natriumpikosulfat</i>	46, 55
<i>natriumvätekarbonat</i>	50
Neovletta	26
Nexplanon	27
Nezeril	13
<i>nitrofurantoin</i>	41
Nitromex	32
<i>noretisteron + östradiol</i>	29
Norlevo	27
Normorix mite	31
Norspan	55
Novofem	29
NovoMix	23
NovoRapid	23
NuvaRing	26
<i>nystatin</i>	44

## O

<i>omeprazol</i>	43, 44, 53, 55, 61
Omeprazol Sandoz	43, 44, 55
Ovesterin	29
Oxascand	51, 52, 61
<i>oxazepam</i>	51, 52, 61
Oxis Turbuhaler	15, 17
<i>oxymetazolin</i>	13
<i>oxytetracyklin + hydrokortison + polymyxin B</i>	65
<i>oxytocin</i>	28

## P

<i>pankreasenzym</i>	46
<i>paracetamol</i>	48, 53, 54, 61
Pevaryl	38
<i>pivmecillinam</i>	41

80

Postafen	45, 55
<i>pramipexol</i>	49
<i>prednisolon</i>	16, 17, 56
Prednisolon Pfizer	16, 17, 56
Primolut-Nor	29
Primperan	45, 48, 55
Pronaxen	28, 48, 54
Propavan	52, 60
<i>propiomazin</i>	52
Propyderm	37
<i>propylenglykol</i>	37
Propyless	37
Provera	29
Pulmicort	15, 17
Pulmicort Turbuhaler	15, 17

## R

<i>ramipril</i>	30, 33, 50
Ramipril Sandoz	30, 33, 50
<i>ranitidin</i>	43
Ranitidin Hexal	43
Relifex	54
Reminyl	63
<i>retapamulin</i>	38
<i>rivastigmin</i>	63

## S

<i>salbutamol</i>	14, 16
<i>salmeterol</i>	15, 16, 17
Salures	31, 34
Selexid	41
Seloken ZOC	31, 32, 33, 48
Seretide Diskus	16, 17
Serevent Diskus	15, 17
<i>sertralin</i>	47, 51
Sertralin Teva	47, 51
Sifrol	49
<i>sildenafil</i>	59

81

<i>simvastatin</i>	30, 32, 33, 35, 47
Simvastatin Actavis	30, 32, 33, 35, 47
Sinemet	49
Sinemet Depot	49
<i>solifenacin</i>	58
Spektramox	41
Spiriva	17
<i>spironolakton</i>	33, 34
Spirololakton Pfizer	33, 34
<i>sterkuliagummi</i>	45
<i>sumatriptan</i>	48
Sumatriptan BMM Pharma	48
Suscard	32
Symbicort Turbuhaler	16
Syntocinon	28

## T

<i>tadalafil</i>	59
Tegretol	49, 56
Tegretol Retard	49, 56
Temgesic	54
<i>terbinafin</i>	38
Terbinafin ratiopharm	38
<i>terbutalin</i>	14
Terracortril med polymyxin B	65
Tetralysal	39
Theralen	51
<i>tiamin</i>	52
<i>tinzaparin</i>	36
<i>tiotropium</i>	16, 17
<i>tolterodin</i>	58
<i>tranexamsyra</i>	27
<i>triamcinolon</i>	56
<i>trimetoprim</i>	41
Trimetoprim Meda	41
<i>trimetoprim + sulfametoxazol</i>	41
Trombyl	32, 33, 35, 47, 53, 54
Tryptizol	56

82

**U**

<i>ulipristal</i>	27
-------------------	----

**V**

Vagifem	29
<i>valproinsyra</i>	49
Waran	35, 36, 47, 53
<i>warfarin</i>	35, 36, 47, 53
<i>venlafaxin</i>	51
Venlafaxin Mylan	51
Venofer	21
<i>verapamil</i>	32, 35
Vesicare	58
Viagra	59
Vi-Siblin	46, 55

**X**

Xamiol	40
Xylocain	59
Xyloproct	46

**Y**

Yaz	26
-----	----

**Z**

<i>zoledronsyra</i>	20
<i>zopiklon</i>	52, 62
Zopiklon Mylan	52, 62

**Ö**

<i>östradiol</i>	29
<i>östriol</i>	29

83

**Rubriker och sökord****A**

Akne	39
Aktinisk keratos	40
Akut antikonception – "akut-p-piller"	27
Akut-p-piller	27
Akut smärta, led och muskelvärk	53
Alkoholsjukdomar	52
Allergi	11
Allergisk konjunktivit	12
Alzheimers sjukdom	63
Amning	24, 28
Anala smärttillstånd	46
Andningsvägar	13
Antivirala medel	42
Anemi – blodbrist	21
Angina pectoris – kärlekskramp	32
Antibiotika	41
Antikonception, p-piller	25
Astma	14

**B**

Barn och läkemedel	18
Benskörhet – osteoporos	20
Beteendestörningar hos äldre	62
Bihåleinflammation	13
Bindhinneinflammation	12, 64
Bisfosfonater	20
Bistick	11
Blodbrist, anemi	21
Blodfetsänkande läkemedel	30
Blodpropp	35, 36
Blodtryck, högt	30
Bukspottkörteln, enzymbrist	46
Bältros	42, 56, 64

84

**C**

Colon irritabile	45
------------------	----

**D**

Dagen-efter-piller	27
Demenssjukdomar	63
Depression	47, 51, 62
Diabetes mellitus	22
Diarré	45
Dysmenorré	28

**E**

Eksem	37
Endokrinologi – hormoner	22
Enzymbrist – bukspottkörteln	46
Epilepsi	47, 49
Erekttil dysfunktion	59
Extern otit – inflammation i hörselgången	65

**F**

Falsk krupp	14
Feber	53
Fibromyalgi	56
Finnar	39
Flytningar i slidan – vaginoser	28
Fobi, social	51
Fotsvamp	38
Fönstertittarsjuka	35
Förgiftningar	11
Förkylning	13
Förmaksflimmer / förmaksfladder	35
Förstoppning	46, 55

**G**

Gaser i magen	44
Gastroesofageal refluxsjukdom	43
Generaliserade smärttillstånd	56

85

Getingstick	11
Gikt	57
Graviditet	24
Graviditetsillamående	45
Gynekologi	25

**H**

Halsbränna	43
Hemorroider	46
<i>Helicobacter pylori</i>	44
Herpes zoster	42, 56, 64
Hjärta och kärl	30
Hjärtflimmer	35
Hjärninfarkt – ischemisk stroke	47
Hjärtinfarkt	32, 33
Hjärtsvikt	33
Hormoner – endokrinologi	22
Hosta	14
Hud	37
Hudsvamp	38
Huggormsbett	11
Huggsmärta i ansiktet – trigeminusneuralgi	56
Huvudlöss	40
Huvudvärk – migrän	48, 53
Hypertoni	30
Hypoglykemi	23
Högt blodtryck	30
Hörselgången, inflammation	65
Hörselgångseksem	65
Hösnuva	11

**I**

IBS – Irritable Bowel Syndrome	45
Illamående	45, 48, 55
Impetigo	38
Impotens	59
Infektioner	41
Inflammation	56

86

Inkontinens	58
Insulinbehandling	23
Insulinkoma	23
Irritabel tarm	45

## J

Järnbrist	21
-----------	----

## K

Kalcium och D-vitamin	20
Kalium	34
Kaliumöverskott	50
Klimakteriebesvär	28
Kläda	39
KOL – Kroniskt obstruktiv lungsjukdom	16
Kolesterolsänkande läkemedel	30
Kortison	37
Krampanfall – epilepsi	49
Kranskärlsjukdom	32
Kroniskt obstruktiv lungsjukdom – KOL	16
Krupp, falsk	14
Känslig tarm	45
Kärlkramp- angina pectoris	32
Körtel bakom näsan – polyper	13

## L

Ledvärk	53
Led- eller muskelinflammation	56
Lipidsänkande läkemedel	30
Lokalbedövningsmedel	59
Lunginflammation	41
Lågt blodsocker	23
Läkemedelsgenomgång	60
Löss, huvud	40

## M

Mage och tarm	43
---------------	----

87

Magkatarr	43
Magsår	44
Menstruation, riklig	27
Menstruationssmärta	28
Metabol acidosis	50
Migrän	48
Miljöeffekter av läkemedel	66
Mjukgörande	37
Mjökstockning	28
Morfin	54, 55
Muskelvärk	53

## N

Nedstämdhet	47, 51, 62
Nervsmärta	56
Nervsystemet	47
Nikotinberoende	52
Njursjukdomar	50
Näspolypos – polyper i näsan	13
Nässelutslag	39
Nästappa	13

## O

Ont i magen	43
Osteoporos – benskörhet	20

## P

Paniksyndrom	51
Parkinsons sjukdom	49
Penicilliner	41
Perifer artärsjukdom	35
Pollenallergi	11
Polymyalgia rheumatica	56
Polyper i näsan – näspolypos	13
Posttraumatiskt stressyndrom	51
P-pilller	25
Preventivmedel	25
Prostataförstoring, godartad	59

88

Pseudokrupp	14
Psoriasis	40
Psykiatri	51

## R

Rastlösa ben	49
Reflux	43
Restless legs	49
Rethosta	14
Rosacea	39
Rytmrubbningar i hjärtat	35
Rökavvänjning	52
Rörelsesjuka	45

## S

Social fobi	51
Sinuit	13
Sköldkörtelhormon	23
Slaganfall	47
Slidtorrhet	29
Smärta, inflammation	53
Snuva	11, 13
Sockersjuka	22
Spiral	27
Sprickor i analöppningen	46
Stroke	47
Sura uppstötningar	43
Svampinfektion, huden	38
Svampinfektion, munnen	44
Svampinfektion, underlivet	28
Svinkoppor	38
Särrengöring	40
Sömnstörningar	52, 60, 62

## T

TIA	47
Torrhosta	14
Torr hud	37

89

Torsk	44
Trigeminusneuralgi – smärta i ansiktet	56
Trombos	35, 36
Trängningsinkontinens – överaktiv blåsa	58
Tvångssyndrom	51
Tyroidea	23

## U

Urinläckage	58
Urinvägsinfektion	41
Urologi	58
Urtikaria	39

## V

Vaginoser – flytningar i slidan	28
Värk	53
Vätskedrivande läkemedel	34, 50

## Z

Zoster ophthalmicus	64
---------------------	----

## Å

Åksjuka	45
Ångest	51, 61

## Ä

Äldre och läkemedel	60
---------------------	----

## Ö

Ögon	12, 64
Ögoninflammation	64
Öron	65
Öroninflammation	41
Östrogener	29
Övergångsbesvär hos kvinnor	28
Överaktiv blåsa – trängningsinkontinens	58

90



Namn

## Naturläkemedel och växtbaserade läkemedel jag tar:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

95

## Anteckningar

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

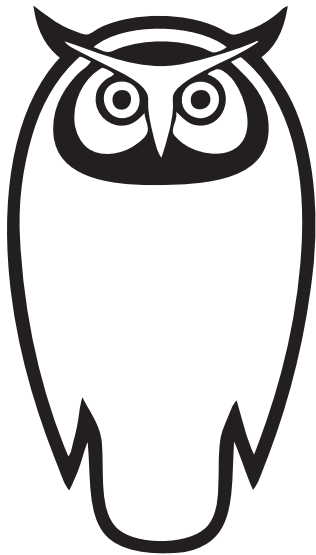
.....

.....

.....

.....

96



**KLOKA LISTAN**  
Rekommenderade läkemedel  
vid vanliga sjukdomar



### KLOKA LISTAN – för patienter och allmänhet 2011

I Kloka Listan finner du läkemedel för behandling av våra vanligaste sjukdomar. Här får du information om vilka läkemedel som Stockholms läns landsting anser är de mest beprövade, säkra, effektiva och prisvärda. Därför rekommenderas läkare och sjuksköterskor att förskriva de läkemedel som finns i Kloka Listan.

För läkemedelsvalen i Kloka Listan svarar flera av Sveriges främsta specialister. De tillhör olika expertråd som består av erfarna sjukhusläkare, primärvårdsläkare, kliniska farmakologer och apotekare i Stockholms län.

På [www.vardguiden.se](http://www.vardguiden.se) kan du få information om sjukdomar och vilka läkemedel som rekommenderas enligt Kloka Listan. Vårdguiden är en del av Stockholms läns landsting.

Vid frågor om läkemedel, kontakta din läkare eller ditt apotek.

Du kan beställa Kloka Listan kostnadsfritt genom att ringa 08-737 32 60 eller e-posta [klokalistan@sll.se](mailto:klokalistan@sll.se)